ГРУЗ ГІСТОРЫІ НЕ АБЦЯЖАРВАЕ НАС— ЁН УСКЛАДАЕ АДКАЗНАСЦЬ І АБАГАЧАЕ ВОПЫТАМ

СОНЦА:
Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 5.34, 20.56, 15.22;
Віцебск — 5.19, 20.51, 15.32;
Магілёў — 5.23, 20.45, 15.22;
Гомель — 5.27, 20.35, 15.07;
Гродна — 5.51, 21.08, 15.16;
Брэст — 5.56, 21.05, 15.09.

МЕСЯЦ:
Першая квадра 5 жніўня.

ІМЯНІНЫ:
Ермалая, Маісея, Параскевы; Цыпрыяна, Емяльяна.

ЗВЯЗДА

8 ЖНІЎНЯ 1992 г. субота, № 157 (21935)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

Россійская Соціалъ-Демократическая Рабочая Пар

ЗВѢЗДА

Пролетаріи всѣхъ странъ соединяйтесь!

Органъ Минскаго Комитета Р. С.-Д. Р. П.

№ 1. ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА.

Товарищи!

Отъ редакціи.

ЗВЯЗДА

Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!

20

КРАІНА Ў ШОКУ

І МЫ АНЯМЕЛІ...

ВЫБАР

...ў КПСС за... апошні шанц вяр... сабе аўтарытэт, адмежаваўшыся ад ДКНС. У выпадку ж, калі яна гэтага не зробіць і тым больш заклікае да падпарадкавання яму, фінал яе, прама скажам, будзе сумны. З гісторыі ведаем, што бывае з партыямі, якія падтрымліваюць незаконны захоп улады. І справа не столькі ў асобе Гарбачова, колькі ў захаванні Канстытуцыі, абараніць якую можа толькі народ.

Зрэшты, улады мяняюцца, партыі нараджаюцца і паміраюць, а сумленне наша заўсёды з намі. Менавіта яно ў такі драматычны для краіны момант павінна кіраваць нашым выбарам — паміж дэмакратычнай, прававой дзяржавай, законнымі інстытутамі ўлады ці нечым іншым. Сярэдняга тут не дадзена.

Час, які мы не выбіралі

75 гадоў назад у Мінску выйшаў першы нумар «Звязды»

Раней гісторыю апошніх сямі дзесяцігоддзяў прынята было называць слаўнай. Цяпер часцей гучаць процілеглыя азначэнні — трагічная, зламаная, цяжкая... А можа, яна была проста — гісторыяй — звычайнай, без эпітэтаў, такой, якую наканаваў лёс!

«Звязда» была разам з людзьмі Беларусі апошнія тры чвэрці стагоддзя гэтай суджанай нам Богам гісторыі. Газета служыла люстэркам часу, сведчаннем часу, дакументам часу. І калі цяпер нехта, глытаючы архіўны пыл газетных падшывак, спрабуе дакараць нас за камуністычнае мінулае, мы адкрыта адказваем, што не адмаўляемся і не адракаемся ні ад аднаго з гэтых сямідзесяці пяці гадоў. Не люстэрка вінаватае ў тым, што камусьці не падабаецца яго ўласны твар.

Лягчэй за ўсё выносіць прыгавор пост-фактум, з вышыні гадоў. Але якраз той, хто з найбольшым напалам стараецца закляйміць і зганьбіць,—рызыкуе сам быць асуджаным нашчадкамі.

Яны былі рознымі, гэтыя 75 гадоў. Нашы папярэднікі доўга заставаліся скаванымі жорсткімі цэнзурнымі рамкамі і ідэалагічнымі догмамі. Ім не хапала свабоды, прасторы, магчымасці тварыць.

Але пакаленні, якія былі да нас, не толькі змагаліся за выкананне чарговых планаў партыі і перажывалі за лёс палітычных дысідэнтаў. Яны яшчэ і проста жылі. А можа, найперш — жылі. Не задумваючыся пра ідэалагічную траскатню, вырошчвалі хлеб і гадавалі дзяцей, кахалі і ненавідзелі, сумавалі і радаваліся. І «Звязда» для соцень і соцень тысяч людзей была часткай гэтага жыцця, часткай побыту. І ўспрымалі яе менавіта так, у звычайным будзённым сэнсе — не як прапагандысцкі інструмент партыі, а як аркуш са свежымі навінамі, з крыжаванкай, з карыснымі хатнімі парадамі, з праграмай тэлеперадач.

У «Звязды» нямала падпісчыкаў, для якіх з нашай газетай звязана ўсё жыццё. Для якіх яна назаўсёды застанецца ўспамінам даваеннага маленства, калі даставалі яе з паштовай скрынкі і неслі бацькам. Згадкай пра гады партызанскай маладосці, калі і рэдакцыя, і друкарня працавалі спачатку ў мінскім падполлі, а потым — у лясах Любаншчыны. Для колькіх людзей тады голас «Звязды» гучаў як голас надзеі і праўды.

«Звязда» была адной з нямногіх газет, якія не кінуліся на ўсход, у эвакуацыю, а спаўна раздзялілі з народам яго боль і пакуты. І цану за гэта супрацоўнікі антыфашысцкай «Звязды» заплацілі самую высокую, як і ўся Беларусь. Ад рук ворагаў загінуў першы рэдактар падпольнай «Звязды» Уладзімір Амельянюк. Да апошняга дня жыцця выдаваў «Звязду»-партызанку рэдактар Міхаіл Барашкаў. А ўсяго з вайны ў рэдакцыю не вярнуліся пятнаццаць супрацоўнікаў.

І потым, пасля вайны, у мітусні шматколернага жыцця, сярод радасцей і клопатаў, «Звязда» заставалася з людзьмі. Яе статус галоўнай нацыянальнай газеты быў не толькі атрыбутам таталітарызму. Ён пры ўсіх сваіх выдатках даваў журналістам магчымасць дапамагаць людзям у іх канкрэтных праблемах, быць абаронцамі зняважаных і пакрыўджаных. Так, гэта была функцыя, не ўласцівая дэмакратычным газетам. Але спытайце ў тых тысяч і тысяч людзей, якім дапамагла газета,—ці лічаць яны, што журналісты займаліся не сваёй справай! Газета была адной з нямногіх устаноў, у якую верылі людзі, стомленыя бясплённай барацьбой з бюракратычнай савецкай машынай.

За многія дзесяцігоддзі для тысяч людзей у іх штодзённым побыце «Звязда» стала няхай дробнай, але неабходнай дэталлю жыцця, — як фамільная рэч, да якой прывыкаеш так, што часам нават не заўважаеш. А знікне яна — і адразу свет становіцца іншым, бо разумееш, як шмат яна значыла. Напэўна, гэта — самая каштоўная частка нашых чытачоў, бо яна ніколі не адмовіцца ад газеты, — якія б палітычныя вятры ні дзьмулі.

І мы ганарымся гэтым. Груз гісторыі не абцяжарвае нас — ён ускладае адказнасць і насычае вопытам.

Мы — іншыя, чым былі нашы папярэднікі. «Звязда» сённяшняя і «Звязда» гадавой даўнасці — вельмі розныя. Розныя да такой ступені, што калі б не назва, магло б здацца, што гэта два самастойныя выданні. Мы не лічым гэта заганай. Мінулы год перамяніў свет. Іншымі сталі мы ўсе. Іншай стала краіна, у якой жывём.

Гэта не мы перакінуліся на іншыя пазіцыі, — як дакараюць нас камуністы. Гэта скончылася эпоха, змяніўся час і людзі ў ім. І нам не сорамна, што ў жнівеньскія дні мінулага года, — крытычныя для лёсу краіны, — «Звязда», нягледзячы на націск, адразу паказала, з кім яна і якую справу абараняе.

Гады не стараць газету — наадварот, надаюць ёй вагу і аўтарытэт. Новая «Звязда» па-ранейшаму разам з людзьмі Беларусі. Гэтак жа, як і ў самыя цяжкія для ўсяго нацыянальнага часы, мы не здраджваем і не здрадзім мове народа, якому належым. Мы верым, што будзем жыць у вольнай, незалежнай і заможнай Беларусі. Без гэтай веры ўявіць сённяшнюю і будучую «Звязду», бадай, ужо немагчыма.

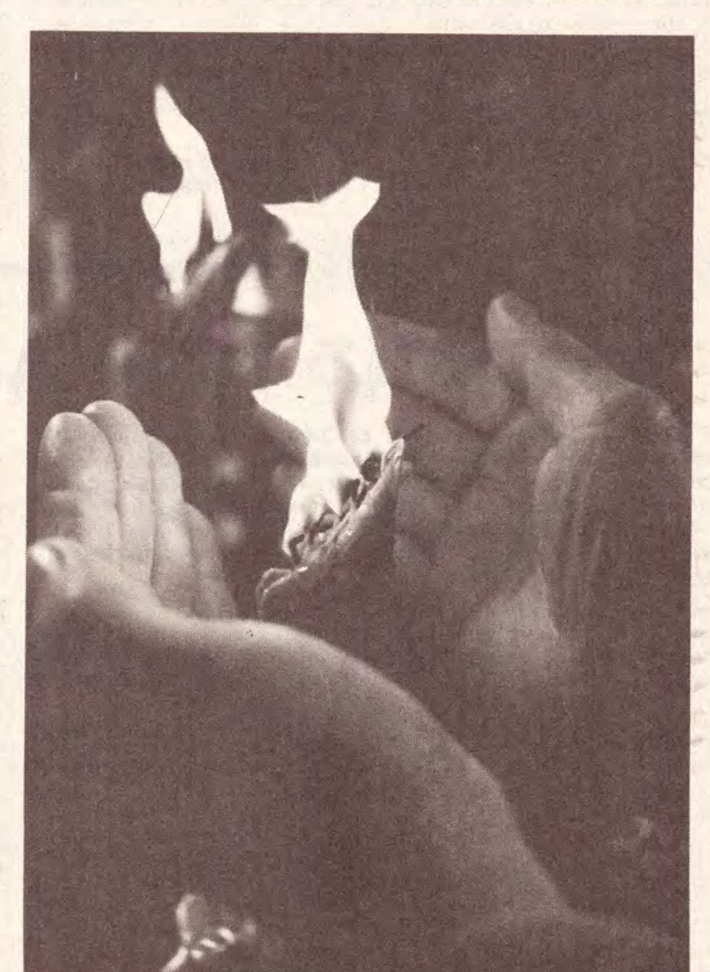
Валянцін ЖДАНКО.

БЕЛАРУШЧЫНА

Гісторык Доўнар-Запольскі:

«БЕЛАРУСКАЯ ДЗЯРЖАЎНАСЦЬ— НА ТРЫВАЛЫХ ГІСТАРЫЧНЫХ ПАДМУРКАХ»

Сёлета споўнілася 125 гадоў з дня нараджэння Мітрафана Доўнар-Запольскага, які па праву лічыцца пачынальнікам уласнабеларускай гістарычнай навукі. Гэта быў чалавек шматграннага таленту і надзвычай шырокага дыяпазону навуковых інтарэсаў: гісторыя, этнаграфія, фальклор, мовазнаўства. У сваіх даследаваннях Доўнар-Запольскі выпрацаваў навуковую візію гістарычнага шляху беларускага народа.

Вызначыўшы і прааналізаваўшы межы старажытнай Беларусі, асаблівасці раннесярэдневяковай гісторыі, вучоны прыйшоў да высновы: адсутнасць татара-манголаў на абшарах Полацкага і Тураўска-Пінскага княстваў абумовіла жыццёвасць народнага веча, традыцый дэмакратызму на Беларусі. Беларусаў ніколі не заваёўвалі неславянскія народы, таму яны «хіба самы чысты тып славянства».

Доўнар-Запольскі лічыў, што ўжо ў Кіеўскай Русі, якая не мела ні палітычнага, ні этнаграфічнага адзінства, фарміраваліся асобныя народы, ці «народныя арганізмы». Кожны з іх меў: 1) гістарычныя, традыцыйныя пачаткі; 2) мову, літаратуру (вусную ці пісьмовую); 3) этнаграфічныя асаблівасці; 4) асаблівасці геаграфічнага становішча і фізіялагічнай будовы індывіда. Па ўсіх гэтых паказчыках беларусы адрозніваліся ад украінцаў і велікарусаў.

Трагедыяй для беларускага народа, на думку гісторыка, стала «злучэнне з Польшчай» (Люблінская унія 1569 года). З'яднанне розных па рэлігіі і этнічнай прыналежнасці народаў выклікала ўнутраную барацьбу, што аслабляла і дзяржаву, і кожны народ. Рэлігійнае і сацыяльнае змаганне са шляхтаю адцягвала беларусаў ад стваральнай працы, шкодзіла самаразвіццю, вяло да палітычнага змярцвення. Шукаючы апоры, праваслаўныя беларусы глядзелі на Маскву, адзінаверную і родную, а тая ўдала выкарыстоўвала гэта дзеля ўласных экспансіяністкіх мэтаў. Аднак ужо першыя знаёмствы з царскай уладай паказалі, што ўмовы жыцця, традыцыйны лад на Беларусі зусім іншыя, чым у маскоўскай дзяржаве.

Гісторык трапна зазначыў, што напрыканцы самага змрочнага для Беларусі XVIII стагоддзя ўключаны ў састаў Расійскай імперыі край спазнаў падвойны прыгнёт. Расійскія ўлады не надта разумелі, што за землі былі імі «от Польши обретенные». Ажно да 40-х гадоў XIX ст. Беларусь афіцыяльна называлася імі «Літвою», а заходнія паветы—«Польшчаю». Пры імператарах Паўлу і Аляксандру I урад падтрымліваў на Беларусі польскі элемент, афіцыяльна спрыяў паланізацыі краю. Толькі паўстанне 1830—1831 гг. «працверазіла» расійскае кіраўніцтва, і яно перайшло да актыўнай русіфікацыі заходніх губерняў.

Паказваючы недасведчанасць, павярхоўны падыход расійскай адміністрацыі да кіравання інкарпараванымі землямі, Доўнар-Запольскі прыводзіць цікавы прыклад: у 1835 годзе, амаль праз паўстагоддзя «кіравання», гісторык Устралаў паведаміў міністру асветы Увараву, што Вялікае княства Літоўскае — гэтаксама «Русь»! Пра што афіцыяльна далажылі імператару...

У расійскай літаратуры актыўна прапагандаваўся стэрэатып змрочнага, забітага беларуса. На думку Доўнар-Запольскага, гэта рабілася па палітычных прычынах — каб даказаць, што менавіта панаванне польскіх памешчыкаў і яўрэяў адбілася на «северо-западном» краі так негатыўна.

Ва ўмовах актыўнай антыбеларускай прапаганды Доўнар-Запольскі выступае ў перыядычным друку, адстойваючы права беларусаў на нацыянальную самастойнасць, імкнучыся абудзіць самасвядомасць народа. Прычым праблему нацыянальнага адраджэння ён ставіць на навуковы грунт: перакананы, што ў беларусаў ёсць будучыня, паколькі не страчаны этнавызначальныя прыкметы. Галоўнае значэнне пры гэтым гісторык надае мове: «Народ, пазбаўлены палітычнага жыцця... часам на цэлыя стагоддзі, сыходзячы з палітычнай арэны і быццам заміраючы, — такі народ, калі ён не страціў сваёй мовы, этнаграфічных асаблівасцяў і г. д., — зноў выступае на арэну калі не палітычнага, дык, прынамсі, сацыяльнага ды інтэлектуальнага жыцця». У прыклад Доўнар-Запольскі прыводзіць нацыянальнае адраджэнне чэхаў, сербаў, балгараў, украінцаў. Падкрэслівае: народы, якія страцілі асаблівасці «нацыянальнага арганізма», загінулі.

Калі ў сакавіку 1918 г. у Менску была абвешчана Беларуская Народная Рэспубліка, Доўнар-Запольскі горача вітаў стварэнне ўласнай дзяржавы беларусаў. На падставе гістарычных фактаў ён даказваў, што дзяржаўнасць беларускага народа сягае сваімі вытокамі да поліэтнічнага Вялікага княства Літоўскага, і настойваў, каб Беларусь разглядалася ў ейных этнаграфічных межах (уключаючы басейн Прыпяці). Цалкам прыхільныя адносіны аўтарытэтнейшага гісторыка былі істотнай падтрымкай справы стварэння нацыянальнай дзяржаўнасці. Па просьбе ўрада БНР Доўнар-Запольскі напісаў «Асновы дзяржаўнасці Беларусі» — работу, якая праз год была перакладзена на расійскую, нямецкую і французскую мовы. У шчырым патрыятычным парыве гісторык даводзіў, што беларусы здатныя да самастойнага жыцця, што «такі народ мае ўсе правы на дзяржаўную незалежнасць». Выяўляючы самыя радыкальныя пазіцыі аўтарытэтнага прафесара, брашура вяршыць эвалюцыю ягоных навуковых поглядаў па пытаннях нацыянальнага развіцця і дзяржаўнасці беларусаў.

На жаль, гістарыяграфічная спадчына Мітрафана Доўнар-Запольскага належным чынам не даследавана і дагэтуль. Беларускі інстытут Еўропы, заснаваны пры Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, у наступным годзе мяркуе правесці міжнародную канферэнцыю, прысвечаную выдатнаму гісторыку, і падрыхтаваць да перавыдання ягоную навуковую спадчыну.

Генадзь САГАНОВІЧ,
кандыдат гістарычных навук.

ДА МНОГІХ НАШЫХ СУГРАМАДЗЯН дзяржаўная мова вяртаецца з дапамогаю сродкаў масавай інфармацыі, і перш за ўсё — тэлебачання. Для дыктараў беларуская мова — рабочы інструмент. Яны выдатна адчуваюць сваю адказнасць за правільнасць і чысціню вымаўлення: людзі ж уважліва прыслухоўваюцца да іх слова, нават стараюцца гаварыць, як яны. У спрэчных момантах адносна культуры мовы як аргумент нярэдка гучыць: «А дыктарка па тэлевізары гаварыла так!»

Марына ТАЧЫЦКАЯ, Зінаіда БАНДАРЭНКА, Ірына КАМЕЙКА, Таццяна МАЦЮШЭНКА, Марына НОВІКАВА, якіх вы бачыце на гэтым здымку, умеюць добра, дакладна падаць гожае беларускае слова. Дзякуючы тэлебачанню, яны ўваходзяць у кожны дом, іх пазнаюць на вуліцах, у метро, у крамах. Меладычная родная мова цудоўна спалучаецца са сціпласцю, інтэлігентнасцю, мяккімі манерамі гэтых беларускіх жанчын.

Фота Анатоля ДРАЗДОВА.

КРУПЕНЯ, СМАЖАНІНА, ПРАЖАНІНА...

ПРА СМАЧНАЕ НАЦЫЯНАЛЬНАЕ ХАРЧАВАННЕ

Беларусы заўсёды славіліся гасціннасцю. Спрадвеку вядзецца ў нашым народзе, ва ўсіх казках зазначаецца: спачатку госця накармі, а потым ужо распытвай ды расказвай.

Але гасцей — і з блізкага, і з далёкага замежжа — нам хочацца пачаставаць менавіта нацыянальнымі стравамі, а не традыцыйнымі лангетамі-катлетамі. Таму вядзём іх не ў «пельменныя» і «чабурэчныя», якіх у нас багата, а туды, дзе можна адчуць гонар за нацыянальную кулінарыю. Кафэ «Бульбяная» — своеасаблівая «візітная картка».

...Самыя папулярныя стравы тут — пражаніна, смажаніна, дранікі. Адны наведвальнікі змяняюць другіх, але раз-пораз чуецца:

— Мне, калі ласка, гаршчочак!

Падносячы ежу, афіцыянткі адразу папярэдваюць:

— Асцярожна, не апячыцеся: усё з полымя, з жару — як з сапраўднай печы...

Гурманы ведаюць, чым пражаніна адрозніваецца ад смажаніны. Пражаніна тушыцца ў гаршчочку (бульба, мяса, грыбы, чарнасліў, прыправы — усё заліваецца гароднінным соусам), а смажаніна запякаецца ў парцыённай патэльні (бульба і ўсе дабаўкі заліваюцца ўзбітым яйкам). Смачныя («ну не ад'есціся!») і дранікі па-вясковаму, якія тушацца ў гаршчочку разам са свінінай, грыбамі, смятанай.

Вялікае значэнне ў «Бульбянай» надаецца не толькі «зместу» стравы, але і форме яе падачы — повары, афіцыянткі стараюцца захаваць нацыянальную эстэтыку, беларускі каларыт. Салата «Смачная», напрыклад, падаецца ў спецыяльным кошычку, што выпякаецца з бульбяных скрылёчкаў.

А такая вось дробязь: раней смятана да дранікаў падавалася на асобным сподачку, але потым з-за недахвату посуду вымушаны былі «спрасціць працэдуру». Пастаянныя наведвальнікі адразу ж звярнулі на гэта ўвагу.

— Вельмі крыўдна, што праблемы нашага часу не лепшым чынам адбіваюцца на якасці абслугоўвання, — уздыхае загадчыца «Бульбянай» Валянціна Тараканава. — Смятана ж традыцыйна падаецца халоднай, інакш губляецца яе смак. Аднак днямі мы атрымалі партыю новага посуду, так што зможам абслугоўваць кліентаў «без накладак».

У «Бульбянай» распрацавана каля 80 фірменных страў, іх асартымент перыядычна змяняецца. Апошнім часам стала менш праблем з забеспячэннем прадуктамі, так што ёсць магчымасць больш фантазіраваць над закускамі (тая ж пражаніна — пяці відаў: з рознымі дабаўкамі, соусамі, прысмакамі).

— Сёння, дарэчы, у меню «катлета натуральная» — дык да абеду пайшла толькі адна порцыя. Хай нават звыклыя стравы больш танныя, але іх не бяруць: гэта можна заказаць у любым кафэ ці рэстаране.

«Гаршчочкі» каштуюць 30—40 рублёў, але заўсёднікі заўважылі, што апошнім часам яны «пахудзелі». Усё тлумачыцца проста. Каб крыху зменшыць кошт стравы, паменшылі закладку: зараз порцыя складае 250 грамаў, а не 330, як раней. (Па старых закладках «гаршчочак» каштаваў бы 50—55 рублёў).

...Сяброўкі дзякуюць за смачны абед:

— Атрымалі зарплату, дык вырашылі наладзіць «свята жывата». Працуем лабаранткамі, заробак невялікі, звычайна абедаем «з-сабойкамі». А вось з зарплаты!..

Нягледзячы на ўзросшыя цэны, праблем з наведвальнікамі ў «Бульбянай» няма. Хаця, канешне, іх колькасць зменшылася: калі раней абарачальнасць аднаго пасадачнага месца складала каля 15 чалавек за змену, то зараз — 5—6 чалавек. Ёсць магчымасць больш уважліва абслужыць кожнага.

Камандзіраваны з Варонежа:

— Цяпер я ведаю, чаму вас, беларусаў, называюць «бульбашамі»: вы не толькі ўмееце вырошчваць бульбу, але і мастакі яе прыгатаваць.

Таццяна ПАДАЛЯК.
г. Мінск.

Здаецца, наспеў час перагледзець канцэпцыю грамадскага харчавання ў рэспубліцы, больш увагі ўдзяляць стравам нацыянальнай кухні — не па форме, а па сутнасці. Нярэдка яшчэ здараецца: аддаючы даніну модзе на беларускасць, у меню замест «катлета натуральная» пішуць «катлета палеская», нічога ў той катлеце не мяняючы... Вельмі важна, каб не толькі ў сталіцы і абласных гарадах, але і ў райцэнтрах нацыянальны стыль у абслугоўванні, стравы беларускай кухні трывала ўвайшлі ў штодзённае жыццё.

САМО СЛОВА ГАВОРЫЦЬ

Стаіце тут—што вазоны!..

Гэта ўжо своеасаблівы рытуал: баба Гэля ідзе з вядром карміць парасят — важна адчыняе хлеў і, напускаючы на сябе нездаволенасць, бурчыць на гадаванцаў:

— Ну адыдзіце, адыдзіце ад карыта, дайце вядро ўліць! От-жа, стаяць — што вазоны!..

Любімае сваё выслоўе бабуля паўтарае досыць часта. Курам, напрыклад:

— Вой-вой-вой, ну не сагнаць іх з двара — хоць ты пугу бяры! Ідзіце лепш на поле што пашчыпайце, а то стаіце над душой, бы вазоны!

З дзяцінства ўвабрала ў сябе бабчыны слоўцы і выразы — што называецца, падсвядома. Аднойчы ў гутарцы аўтаматычна сказала пра вазоны — і суразмоўца здзівіўся, пачаў перапытваць, адкуль «выкапала» такое.

Спытала ў бабы Гэлі: адкуль?

— Дык яшчэ мая бабка-нябожчыца так казала, і тата... Хіба ж незразумела? Вазоны на акне стаяць — не кратаюцца, пакуль сам не прымеш...

Усё вельмі проста, аказваецца. Гэтная па-сялянску разважлівая, глыбокая і трапная метафара-назіранне.

Уладзя ТАЦЦЯНЧЫК.

Пухавіцкі раён.

АД РЭДАКЦЫІ: Зараз, калі паступова пашыраецца ўжытак роднай мовы, вельмі важна захаваць яе каларыт, не згубіць багатыя крынічныя скарбы, не дайсці да лексічнага спрашчэння. Магчыма, і ў вашых мясцінах, паважаныя чытачы, ёсць цікавыя, арыгінальныя моўныя ўтварэнні, чыста «вашынскія» метафары, фразеалагізмы. Падзяліцеся!

У «Нотах»—дэтэктывы

Наведала магазін «Ноты», што каля ГУМа, каб купіць у падарунак пляменніку кніжачку музычных твораў на беларускай мове. Вельмі падабаецца яму пад акампанемент маці спяваць. Але, перагледзеўшы некалькі пажоўклых экземпляраў нот выдання 1979—1988 гадоў, якія па традыцыі пачыналіся з гімна або камсамольскіх песень, я знайшла толькі адзін свежы зборнік 1992 г., прызначаны для музычных заняткаў у дзіцячых садках і малодшых класах агульнаадукацыйнай школы, мастацкай самадзейнасці і дамашняга музыцыравання. «Вясёлы ранішнік» В. Жуковіча і Э. Казачкова прыгожа афармлены, цікавы, але ж хацелася б купіць ноты знаёмых песень. На жаль, іх не аказалася. Затое шмат у магазіне «Ноты» замежных дэтэктываў. Хоць ты таго ж прыватнага дэтэктыва наймай, каб адшукаў зборнік беларускіх народных песень! Каля касы я выплажыла за кніжку нот у 40 старонак 6 рублёў. І гэта, як мне сказалі, яшчэ танна.

Л. АНАТОЛЬЕВА.

АД РЭДАКЦЫІ. Праблема забеспячэння беларускай нотнай прадукцыяй, безумоўна, вельмі актуальная. Нельга забываць, што музычнае мастацтва — частка (і немалая!) нашай культуры. Больш падрабязна пагаварыць пра гэта мы мяркуем у адным з наступных нумароў газеты.

УЗРУШЫЎСЯ НЕ АДРАЗУ...

КАНТРОЛЬНАЯ ПАЛАТА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА ПАЧАЛА САВЮ РАБОТУ

Нарадзіўшыся два месяцы назад і маючы пакуль што 32 штатныя супрацоўнікі (пры плануемай колькасці 260 чалавек), Кантрольная палата Вярхоўнага Савета рэспублікі правяла першае сур'ёзнае слуханне. Разглядалася пытанне «Аб процізаконных дзеяннях дырэктара племсаўгаса «Задняпроўскі» і патуранні яму органаў дзяржаўнага кіравання».

Хаця парадак дня, здаецца, даволі лакальны, праблема разглядалася далёка не прыватная. Племсаўгас «Задняпроўскі» Аршанскага раёна — адзін з тых, што некалі быў гаспадаркай саюзнага падпарадкавання. І, як толькі задзьмулі «новыя вятры», глаўк тэрмінова пераўтвараецца ў акцыянернае таварыства, куды ўваходзіць племсаўгас «Задняпроўскі» (а таксама чатыры гаспадаркі Віцебскай, дзве — Магілёўскай, адна — Мінскай і адна — Брэсцкай абласцей).

Стаўшы членам саюзнага акцыянернага таварыства, племсаўгас «Задняпроўскі» (яго ўзначальвае Юрый Савіцкі), перадае яму без дазволу ўрада рэспублікі ва ўласнасць зямлю, раздае, а не прадае акцыі членам свайго калектыву, незаконна атрымоўвае дывідэнды з іх, прыватызуе жыллё і г. д.

Дырэктар жа племсаўгаса займае некалькі службовых пасад адначасова, у тым ліку ўзначальвае і сумеснае з італьянцамі прадпрыемства па вырабу скуры, якое дасюль нічога не вырабляе.

Пералік дапушчаных парушэнняў законаў (так, у множным ліку) займае вялікую даведку, падрыхтаваную начальнікам упраўлення Кантрольнай палаты, народным дэпутатам Беларусі Яўгенам Глушкевічам, яго калегам па Вярхоўнаму Савету Віталем Малашкам і начальнікам упраўлення Мінюста Уладзімірам Бандарэнкам.

Ці ёсць у парушэннях элементы крымінальнага злачынства, якая ў сапраўднасці сума нанесенага рэспубліцы матэрыяльнага ўрону, вызначаць пракуратура (туды перадаюцца матэрыялы справы), а можа, і суд, у рэшце рэшт (паводле папярэдніх даных, размова ідзе аб суме звыш 19 мільёнаў рублёў у старых цэнах). Тут жа ёсць сэнс сказаць аб іншым.

У «справе» племсаўгаса вельмі яскрава і дакладна адлюстроўваецца ўсё бязладдзе нашай рэчаіснасці, калі баль правіць беззаконнасць. Многія законы былога СССР усё яшчэ застаюцца ў сіле ў рэспубліцы, паколькі працягвае дзейнічаць Канстытуцыя БССР.

Адначасова шмат новых законаў прыняў Вярхоўны Савет рэспублікі. Разабрацца, што да чаго, часам бывае цяжка нават юрыстам — спецыялістам. У такой сітуацыі лёгка прыкрыць «законнымі» падставамі любы «прыхватызацыйны» крок, як спрабаваў гэта рабіць на пасяджэнні Кантрольнай палаты дырэктар саўгаса Савіцкі.

Між тым, напаверх гэтыя факты выплываюць пакуль што часцей за ўсё выпадкова. Вось і ў дадзеным выпадку незаконна быў звольнены намеснік дырэктара племсаўгаса. Ён пачаў скардзіцца (дарэчы, суд аднавіў яго на працы), пацягнуўся ланцужок і вось — фінал...

Але да гэтага, паводле слоў Савіцкага, на працягу паўтара года племсаўгас правярала больш трыццаці (!) камісій, і ўсе канстатавалі, што тут усё ў парадку. Пакуль не ўмяшалася Кантрольная палата.

Ці сведчыць гэта аб існуючай кругавой паруцы? У некаторай ступені так. Але, верагодна, у большай аб тым, што ведамствы, закліканыя абараняць інтарэсы рэспублікі, не выконваюць свае функцыі належным чынам. У першую чаргу гэта датычыць камітэтаў па дзяржмаёмасці і знешнеэканамічных сувязях, Мінсельгасхарча, іх прадстаўнікі на шматлікія да іх пытанні на пасяджэнні Кантрольнай палаты так і не змаглі адказаць здавальняюча.

Больш таго, калі старшыня Кантрольнай палаты Васіль Сакович выказаў думку, што ў перспектыве ёсць неабходнасць праверыць дзейнасць і Камітэта па знешнеэканамічных сувязях, намеснік старшыні камітэта Міхаіл Марыніч даволі рэзка адпарыраваў: «У нас толькі і ўмеюць, што правяраць, а не ствараць». З'едліва гучыць, але як у нас «ствараюць», калі не правяраюць, а калі і правяраюць, дык павярхоўна, добра відаць на прыкладзе племсаўгаса «Задняпроўскі».

Законы ў нас у большасці сваёй даволі талковыя, але хто калі раней чытаў іх уважліва, і тым больш — выконваў? Жылі ж не па іх, а па «правілах» Палітбюро і «тэлефоннаму» праву. Кантрольнай палаце і давядзецца дапамагчы грамадству жыць менавіта па законах, і толькі па іх.

Шкада, што паўнамоцтваў у яе, на жаль, малавата. Вярхоўны Савет рашыў, што дастаткова ёй, як некалі народнаму кантролю права, штрафаваць вінаватых двума-трыма акладамі (Літоўскі дэпартамент па кантролю, напрыклад, мае права звальняць з работы).

Вось і дырэктара племсаўгаса Савіцкага пакаралі «трыма акладамі», што, відаць, не вельмі яго ўзрушыла. Узрушыўся ён толькі тады, калі пачуў, што матэрыялы справы Кантрольная палата перадасць у пракуратуру.

Галіна АЙЗЕНШТАТ.

Жыццё на гарышчы

Чалавек, як вядома, да ўсяго прывыкае: да галечы, да думкі аб смерці, да цёмнага і сырога заканурка, дзе даводзіцца гібець многія гады свайго жыцця. Аднак у кожным выпадку ягоная душа саграваецца надзеяй, што яшчэ крыху— і ўсё палепшыцца. Што ж, заканамерная асаблівасць, уласцівая чалавеку ад прыроды.

...У 1957 годзе Мікалай Іванавіч Машко з сям'ёй пераехаў у Слонім. Уладкаваўся дзяжурным на чыгуначнай станцыі. Пасада гэтая даволі адказная, патрабуе шмат увагі, дысцыплінаванасці і, вядома, прафесіяналізму. І яму, як спецыялісту, адвялі невялікі пакойчык у тым жа будынку вакзала. Толькі на другім паверсе, а дакладней, на гарышчы, якое прыстасавалі пад жыллё. Людзі складу Мікалая Іванавіча, якія хапілі ліха ў вайну, не звярталі ўвагі на прамерзлыя сцены зімой і духату ўлетку. І горшае даводзілася бачыць. Да таго ж у будучым паабяцалі лепшую кватэру, з усімі выгодамі. «А на першым часе і ў такой можна перакідацца», — вырашыў Машко.

Аднак ішлі гады. У тым жа заканурку выгадаваў і вывучыў траіх дзяцей. Восем гадоў назад яго ўрачыста адправілі на пенсію. Абяцанні так і засталіся абяцаннямі. Праўда, адзін з яго суседзяў пакінуў пакойчык, і яму дазволілі пашырыць жыллёвую плошчу. Цяпер на чатырох (разам з бацькамі жыве дачка са сваім сынам) прыпадае 31 квадратны метр.

Вакзал будавалі ў пачатку XX стагоддзя, і вядома, тады не ведалі, што на гарышчы будуць жыць людзі.

А гарышча як гарышча — дашчатае, любімае месца галубоў. Але вось паўстагоддзя назад уладанні птушак захапілі людзі. І цяпер тут жывуць 16 чалавек — пяць сем'яў. Адна на ўсіх кухня. Туалет вакзальны, на вуліцы. А з выгод — газавая пліта, кран з халоднай вадой. Нядаўна падвялі паравое ацяпленне.

— Якая з яго карысць? Зімой усё роўна гатуем ежу ў кажухах, — заўважыла жыхарка паддашка Валянціна Андрасюк. — Добра, што хоць печкі пакінулі. Яны нас і саграваюць у маразы.

Экскурсія па гарышчы, якую прапанавалі мне яго насельнікі, пакінула самыя добрыя ўражанні аб іх вынаходніцтве і кемлівасці. Ну сапраўды: прыстасаваць для жылля непрыстасаванае, стварыць дамашнюю ўтульнасць, бадай, не кожны зможа. Адзін свой паддашак перагарадзіў і стаў уладальнікам ужо двух пакойчыкаў. Другі змайстраваў кладоўку і вызваліў жылплошчу ад дамашняга скарбу. Але як ты ні старайся, аднак сапраўднага камфорту не створыш.

— Больш за ўсё даводзіцца хваляваца за дзяцей, — сказаў Уладзімір Ярашэвіч. — Гуляць ім няма дзе. З аднаго боку — чыгунка, з другога — машын і аўтобусаў шмат. Таму ў малых застаецца адна забава — праз акно назіраць за жыццём.

Пастаянны шум і грукат, якія крыху сціхаюць толькі ноччу, стаў неаддзельным ад іх жыцця.

Адзін з членаў кожнай сям'і тут — чыгуначнік. Аб сабе яны перыядычна напамінаюць кіраўніцтву Баранавіцкага аддзялення чыгункі, куды ўваходзіць станцыя Слонім, ды і мясцовым гарадскім уладам не даюць забыць аб сваім існаванні. Аднак мара стаць навасёлам для іх пакуль так і застаецца толькі блакітнай марай. Ды вялізны стос абнадзейваючых адпісак нагадвае аб запланаваным будаўніцтве жылля, якое па розных прычынах штогод адкладвалася.

— Здаецца мне, што і паміраць давядзецца на вакзальным гарышчы. Няўжо я не зарабіў сабе кватэру за тыя 50 гадоў жыцця, што аддаў чыгунцы? — на развітанне задаў мне пытанне Мікалай Іванавіч Машко.

Віктар ВАЛАДАШЧУК.

УСЁ МОЖА ЖАНЧЫНА

«Праца мне дае магчымасць заставацца самой сабой»

Шэсць гадоў назад Наталля ШАЎКО скончыла хімічны факультэт Белдзяржуніверсітэта. Працавала па спецыяльнасці на заводзе «Калібр». Потым разам з мужам у кааператыве па рамонту радыёвымяральнай тэхнікі і прыбораў. Зараз яна — генеральны дырэктар фінансава-інвестыцыйнай кампаніі (ФІКА). Адначасова вучыцца на пятым курсе Беларускага дзяржаўнага эканамічнага універсітэта.

— Наталля Алегаўна, як здарылася, што менавіта жанчына ўзначаліла ФІКА? Чым вы займаецеся?

— У мяне даўно было жаданне працаваць у галіне фінансаў. У ФІКА я — наёмны работнік. Зараз у галіне эканомікі такая сітуацыя, што патрэбны фінансавыя структуры, якія дапамагалі б «пераліваць» капітал, адпрацоўвалі б інвестыцыйныя праекты на высокім прафесіянальным узроўні, вялі б пошук інвестараў для нашых прадпрыемстваў, для розных галін вытворчасці, і прафесіянальна працавалі б на рынку каштоўных папер. Асноўны накірунак нашай дзейнасці зараз —прыватызацыя. Мы праводзім акцыяніраванне «Мілавіцы» і працягваем працаваць з іншымі прадпрыемствамі лёгкай прамысловасці. Проста змена ўласнасці — гэта не панацэя ад усіх бед. Мы спрабуем дапамагчы прадпрыемствам увайсці ў рынак. Мы праводзім аўдытарскую праверку на прадпрыемстве і даём ацэнку яго маёмасці, выпрацоўваем для гэтага прадпрыемства статут і дагавор заснавальнікаў менавіта ў тым выглядзе, які найбольш прымальны для гэтага прадпрыемства. Даём парады па змяненню яго структуры. Займаемся яго акцыяніраваннем. Зараз сумесна з Дзяржзнакам рыхтуем акцыі «Мілавіцы». Яны будуць з беларускай сімволікай, і надрукуем іх на Беларусі. Акрамя гэтага, рыхтуем эмісійны праспект і распаўсюджваем акцыі.

— І ў вас няма праблемы з кліентурай?

— Спачатку мы самі шукалі кліентаў, зараз — яны нас. Вядомай наша кампанія стала пасля супрацоўніцтва з «Мілавіцай». На гэты момант працуем з Мінскай фабрыкай мастацкіх вырабаў, падшыпнікавым заводам, Барысаўскай макароннай фабрыкай, Кобрынскім інструментальным заводам. Падпісаны дагавор з Заходняй прамыслова-будаўнічай кампаніяй.

— Вам падабаецца быць дырэктарам камерцыйнай арганізацыі?

— Мне падабаецца быць самой сабой. А гэтая пасада — менавіта тое, што дае мне такую магчымасць.

— Што вы атрымліваеце ад работы ў ФІКА ў маральным, матэрыяльным і прафесіянальным плане?

— У прафесіянальным плане— магчымасць росту як эканаміста. Я атрымліваю маральную задаволенасць ад таго, што займаюся той справай, якая мне падабаецца. У матэрыяльным таксама няблага, але гледзечы з кім параўноўваць. Нафтавікі Нефцеюганска атрымліваюць па 150 тысяч у месяц, прынамсі, столькі ім налічваюць. Я столькі не атрымліваю. Але на жыццё хапае. Галоўная крыніца маіх затрат — гэта ўласная бібліятэка. Я збіраю кнігі для сябе, для мужа і для сына. У кожнага свае інтарэсы.

— Якія найбольш складаныя праблемы паўстаюць перад вашай кампаніяй?

— Галоўная праблема — кадры.

— У вас дэфіцыт кадраў?

— Мы хацелі б, каб людзі, якія з намі працуюць, былі нашымі аднадумцамі. Каб яны хацелі вучыцца і мелі схільнасць да вучобы. Запаволенасць у дзеянні дзяржаўных структур— гэта таксама вялікая праблема.

— У вас застаецца час для асабістага жыцця?

— Звычайна — выхадныя. Сына нашага глядзіць няня. А так кожны дзень да апошняй хвіліны заняты працай.

— У вас ёсць кумір? Хто гэта?

— Па-першае, гэта — мой муж. У яго неверагодная працаздольнасць. Да таго ж ён — чалавек-наватар. А з жанчын— Маргарэт Тэтчар. Яна таксама хімік. Не тое, каб мне хацелася быць «жалезнай лэдзі», але сучасная жанчына павінна быць наступальнай і асобай. Дасягнуць гэтага ў сучасным грамадстве даволі цяжка. Маргарэт Тэтчар, застаючыся жанчынай, працавала і была асобай ў мужчынскім акружэнні.

— Апошнім часам большасцю людзьмі валодае страх перад заўтрашнім днём. Як вы ўяўляеце сабе сваю будучыню?

— Мая будучыня не малюецца мне светлай і яснай, але я абсалютна ўпэўнена ў тым, што галоўнае для любога чалавека — працаваць і хацець працаваць. Я не магу дакладна сцвярджаць, што такая будучыня будзе светлай і сонечнай. Буду працаваць чым далей, тым больш.

— З гэтага можна заключыць, што вы аптымістка?

— Я — прагматык.

— Калі вы, жанчына, кіруеце такой сучаснай фірмай, то якую ролю вы адводзіце ў жыцці мужчыне?

— Мужчынскую. Чым бы жанчына ні кіравала, якой бы яна ні здавалася мужнай, у жыцці кожнай павінен быць мужчына, які стаў бы апорай яе жыцця.

— Што для вас сям'я?

— Мой дом—мая крэпасць. Мая сям'я не тое што стандартная, тыповая. Мы ўвесь час працуем разам з мужам. Яна набывае рысы сялянскай сям'і канца XIX стагоддзя, калі муж і жонка былі непарыўныя. Яны займаліся адной справай. Тут атрымліваецца такі сімбіёз сямейнага жыцця і працы. І сын у мяне зусім дакладна ведае, што калі мы ідзём на працу,— плакаць нельга. Таму што мы ідзём зарабляць грошы. Ён у мяне самастойны. Любіць гуляць з патэльнямі.

— Наталля Алегаўна, што вы пажадаеце чытачам «Звязды»?

— Жанчынам — каб яны былі прыгожымі, каханымі і дзеткі ў іх былі здаровымі. Зараз такі цяжкі час, і так лёгка страціць аптымізм і жаданне жыць. Але ўсё ж не губляйце аптымізму і працуйце. Бо адзінае, што нас можа выратаваць, гэта праца і мы самі.

Гутарыла
Марыя ДАБЖЫНСКАЯ.

РОЗГАЛАС

УРАД НЕ ПАКІНЕ ГОМЕЛЬШЧЫНУ Ў БЯДЗЕ

«Першы намеснік Старшыні Савета Міністраў рэспублікі Міхаіл Мясніковіч і яго каманда могуць са спакойнай душой зрабіць справаздачу аб камандзіровачных расходах, — падвёў вынікі іх двухдзённага знаходжання на Гомельшчыне старшыня аблсавета Мікалай Вайцянкоў. — Мы задаволены вынікамі візіту, які прайшоў у напружанай, але канструктыўнай рабоце».

На Гомельшчыне кіраўніцтва рэспублікі чакалі даўно. Гэта быў, па сутнасці, першы візіт вялікага начальства ў вобласць пасля развалу Саюза ССР. Цэнтра, які некалі, не спытаўшыся волі беларускага і ўкраінскага народаў, заклаў на жамчужыне Палессі міну запаволенага дзеяння, не існуе, і цяпер над пагрозай [illegible] чарнобыльскай праграмы.

Больш падрабязна аб гэтым будзе ў бліжэйшых нумарах «Звязды».

НЯЎЖО БУДЗЕМ ПІЦЬ ШАМПАНСКАЕ З ЛІТРОВЫХ СЛОІКАЎ?

Пасля чатырох дзён работы зноў спыніўся Мінскі завод шампанскіх він. Прычына тая ж — няма тары.

Нават пасля паездкі дырэктара завода Тадэвуша Будзькі за пустымі бутэлькамі да сваіх даўніх партнёраў — на Каўнаскі шклозавод — становішча мала палепшылася. Прыбалтыйскі завод цяпер працуе напаўсілы, таму не можа забяспечыць нас новай тарай.

Можна было б разліваць шампанскае і ў раней выкарыстаных бутэльках. Але іх нідзе ў горадзе не прымаюць.

— У чым жа справа?

— Няма скрынь, каб прымаць бутэлькі, — адказвае дырэктар Мінтары Андрэй Масюк. — Завод шампанскіх він пастаўляе сваю прадукцыю ў кантэйнерах, а назад хоча атрымліваць пустыя бутэлькі ў скрынях.

— Калі завод абыходзіцца толькі кантэйнерамі, то скрыні яму не патрэбны — толькі бутэлькі. Відаць, Мінтары проста трэба прымаць посуд з-пад шампанскага таксама ў кантэйнерах?

— Мабыць, гэта будзе выйсце, — працягвае Андрэй Аркадзьевіч.—А наогул, завод ужо пачынае рабіць сабе тару.

— Ці будуць па-ранейшаму на шклопрыёмачных пунктах вісець паперкі з аб'явай, што бутэлькі з-пад шампанскага не прымаюцца?

— Не, — заключае дырэктар Мінтары, — зараз мы будзем бесперабойна прымаць такія бутэлькі і думаю, што становішча на заводзе шампанскіх він стабілізуецца.

Дарэчы, беларускае шампанскае ведаюць далёка за мяжой. Няўжо замежным гасцям прыйдзецца піць яго ў хуткім часе з невядомых сасудаў — літровых слоікаў.

Уладзімір ЗДАНОВІЧ.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

«БІ-БІ-СІ»

★ У эксклюзіўным інтэрв'ю «Бі-Бі-Сі» М. Гарбачоў заявіў, што Расія стаіць на мяжы сацыяльнага выбуху, што можа прывесці да фашысцкай дыктатуры. Ён абвінаваціў урад Ельцына ў [illegible] палітыку рэформ, у выніку чаго 4/5 насельніцтва Расіі жыве ў галечы. Гэта заява найбольш сур'ёзная з тых, якія былі зроблены Гарбачовым у апошні час. Яна сведчыць аб яго жаданні вярнуцца ў палітыку. Ён папрасіў, каб гэта інтэрв'ю было перададзена рускай службай «Бі-Бі-Сі». Гарбачоў падкрэсліў, што падвяргаецца нападкам і ціску з боку новага расійскага кіраўніцтва, што не робіць апошняму ніякага гонару. Гарбачоў адчувае на сабе нешта падобнае на інфармацыйную блакаду, [illegible]. На яго стале ляжаць каля 400 прапаноў даць інтэрв'ю. [illegible] Гэта ляжыць на сумленні сённяшніх дэмакратаў, якія адказваюць за галоснасць. Ёсць прыкметы пераходу да аўтарытарнай формы кіравання: [illegible] Вярхоўны Савет, з'езд народных дэпутатаў. Значыць, робіць вывад Гарбачоў, нехта імкнецца да дыктатуры. Рэформы, якія вядуцца з пачатку года, прывялі краіну да катастрофы. Народ можа не вытрымаць.

Як успрымае Гарбачоў сваё сённяшняе становішча? Ці вернецца ён у вялікую палітыку? Ён сказаў, што ў яго была размова з Ельцыным пасля таго, як ён вырашыў пакінуць пасаду Прэзідэнта СССР. На пытанне Ельцына аб тым, ці будзе ён у апазіцыі, ці будзе ствараць апазіцыйную партыю, Гарбачоў адказаў, што будзе падтрымліваць новыя ўлады Расіі да таго часу, пакуль яны будуць ісці шляхам рэформ і пераўтварэнняў. Але ён можа ў залежнасці ад абставін прыняць новае рашэнне. Зараз самае горшае заключаецца ў тым, што ўрад Расіі не ведае, што яму рабіць далей, адзначыў Гарбачоў.

★ Сербы падвяргаюць жорсткім катаванням зняволеных у лагерах мусульман. Газета «Індэпэндэнт» друкуе ўражанні палонных, [illegible]

★ У Самалі штодзень ад куль і ад голаду гінуць каля 500 чалавек. Большасць баёў зараз вядзецца за авалоданне сціплымі запасамі харчавання. ААН спрабуе наладзіць кантакты з варагуючымі групоўкамі, каб мець магчымасць дастаўляць туды гуманітарную дапамогу.

«ГОЛАС АМЕРЫКІ»

Папа рымскі будзе настойваць на скліканні сесіі ААН у Жэневе для абмеркавання ходу вайны ў Босніі і Герцагавіне.

ЗША запатрабавалі, каб Іран супрацоўнічаў з інспекцыйнымі групамі ААН, [illegible]. ЗША не выключаюць самых рашучых мер уздзеяння.

Сёлета спаўняецца 200 гадоў з дня, калі быў закладзены першы камень у будынак рэзідэнцыі прэзідэнта ЗША Белага дома. [illegible]

Група ізраільскіх пасяленцаў правяла ў Іерусаліме дэманстрацыю пратэсту супраць рашэння ўрада Рабіна рэзка абмежаваць будаўніцтва дамоў на захопленых тэрыторыях.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ

ДУБОВІК Мікалай Іванавіч

6 жніўня 1992 г. на 53-м годзе жыцця раптоўна памёр прэзідэнт Беларускага канцэрна па паліву і газіфікацыі «Белпаліўгаз» Мікалай Іванавіч Дубовік.

Мікалай Іванавіч Дубовік нарадзіўся 10 снежня 1939 г. у сям'і селяніна ў вёсцы Паўлаўшчына Уздзенскага раёна Мінскай вобласці. Працоўнае жыццё пачаў у 1960 годзе майстрам на будоўлях Віцебскай вобласці. Пасля заканчэння Беларускага політэхнічнага інстытута ў 1965 годзе працаваў у будаўнічых арганізацыях. З таго часу яго працоўная дзейнасць была пастаянна звязана з будаўніцтвам, развіццём камунальнай гаспадаркі, газіфікацыі і палівазабеспячальнай сеткі рэспублікі.

З 1978 па 1982 год — намеснік міністра жыллёва-камунальнай гаспадаркі рэспублікі, з 1982 года — старшыня Дзяржкамітэта БССР па газіфікацыі, у 1988 годзе назначаецца старшынёй Дзяржаўнага камітэта па паліву і газіфікацыі Рэспублікі Беларусь, у апошні час — прэзідэнт Беларускага канцэрна па паліву і газіфікацыі.

На ўсіх участках працоўнай і грамадскай дзейнасці Мікалай Іванавіч Дубовік праявіў сябе буйным арганізатарам вытворчасці, унёс вялікі ўклад у развіццё паліўна-энергетычнага комплексу і павышэнне эфектыўнасці работы народнай гаспадаркі рэспублікі. Пад яго непасрэдным кіраўніцтвам атрымала паскоранае развіццё газіфікацыя рэспублікі прыродным і звадкаваным газам, а таксама дынамічна развіваліся прамысловыя прадпрыемствы па здабычы торфу і вытворчасці паліўных брыкетаў.

За працоўныя заслугі Мікалай Іванавіч Дубовік узнагароджаны ўрадавымі ўзнагародамі.

У росквіце творчых сіл памёр выдатны чалавек, таленавіты і актыўны кіраўнік.

Светлая памяць пра Мікалая Іванавіча назаўсёды захаваецца ў сэрцах усіх, хто яго ведаў і працаваў разам з ім.

В. Ф. Кебіч, В. М. Кузняцоў, М. У. Мясніковіч, А. І. Бокач, С. В. Брыль, М. І. Дзямчук, І. А. Кенік, М. М. Косцікаў, С. С. Лінг, У. А. Заламай, М. Т. Каўко, С. П. Янчук, А. М. Кулічкоў, Г. П. Бадзей. У. І. Бародзіч, В. В. Герасімаў, І. М. Грыцук, У. І. Куранкоў, Г. А. Маркоўскі, Ф. У. Мірачыцкі, А. Ф. Майсяевіч, У. М. Нічыпаровіч, У. В. Радкевіч, В. В. Сурмач, У. М. Шэпель, Э. Ф. Таўпянец, А. П. Корац, Ч. А. Круглінскі.

АБВЯРЖЭННЕ

6 жніўня ў публікацыі «У імя яднання і адраджэння» «Звязда» паведаміла, што на пашыраным паседжанні Рады Згуртавання беларусаў свету «Бацькаўшчына» прынята рашэнне стварыць «гістарычную падзею» — склікаць Усебеларускі кангрэс. У аргкамітэт прапанаваны афіцыйныя дзяржаўныя асобы спадары С. Шушкевіч, М. Дзямчук, П. Краўчанка, Я. Вайтовіч, В. Гайсёнак, А. Бутэвіч, У. Радкевіч і інш. Далей напісана: «Ідэя склікання кангрэса была падтрымана лідэрамі новых дэмакратычных партыяў і рухаў, якія таксама ўвайшлі ў Аргкамітэт: ад БНФ «Адраджэнне» — Зянон Пазьняк...»

Не ведаю, хто тут вінаваты ў гэтай дэзінфармацыі, але вымушаны выказаць пратэст.

Я не прысутнічаў на паседжанні згуртавання «Бацькаўшчына», ніякай згоды і падтрымкі нікому не дакляраваў і ні з кім пра гэта не размаўляў. БНФ не абмяркоўваў пытання пра «ідэю склікання кангрэсу».

Шкода, што з першага кроку непаразуменне, бо сама думка склікання ў Менску спаткання беларусаў замежжа добрая, але арганізацыйна-дэзінфармацыйныя бесцырымоннасці, дапушчаныя пры гэтым, вельмі нагадваюць прыёмы бальшыні асобаў, пералічаных у Аргкамітэце, асабліва тады, калі яны былі рознымі загадчыкамі аддзелаў гаркама і ЦК КПБ і «спецыялізаваліся» па маім прозвішчы ды Народным Фронце.

Зянон ПАЗЬНЯК.

«АБ СВАБОДНЫМ ПРОДАЖЫ ЗБРОІ НЕ МОЖА ІСЦІ НАВАТ І ГАВОРКІ»

Так заявіў міністр унутраных спраў генерал-лейтэнант Уладзімір Ягораў на сваёй прэс-канферэнцыі. «Зрушэнні» могуць быць толькі ў продажы газавай і гладкаствольнай зброі. Як сказаў міністр, Амерыка цяпер стогне ад сваёй свабоды ў продажы зброі. Навошта нам паўтарыць чужыя памылкі?

Тым больш, што нават тая агнястрэльная зброя, якая зараз знаходзіцца на руках грамадзян, і так прыносіць шмат турбот міліцыі, ды і не толькі ёй.

Міністр прывёў свежыя даныя аб злачыннасці. За дзень у рэспубліцы адбываецца ў сярэднім 2 забойствы, 4 разбоі, 68 крадзяжоў дзяржаўнай і асабістай маёмасці. Назіраецца рост усіх відаў злачынстваў. Амаль напалавіну вырасла колькасць крадзяжоў дзяржаўнай і асабістай маёмасці. Часта яны становяцца магчымымі «дзякуючы» байцам пазаведамаснай аховы і вартаўнікам, што, вядома, наводзіць на сумныя думкі.

Апошнім часам рэзка «амаладзілася» злачыннасць. На 10 тысяч нашага насельніцтва прыпадае 60 малалетніх злачынцаў. Прыходзіцца прызнаць, што з моладдзю цяпер працуе толькі міліцыя. Праблема занятасці падлеткаў, прававое выхаванне — усё пушчана на самацёк, і канчатковы вынік усяго гэтага прыходзіцца «расхлёбваць» ужо праваахоўным органам.

Пажары сталі сёлета сапраўдным стыхійным бедствам. Пажарныя часці прыкладаюць усе сілы, каб лакалізаваць і патушыць іх. Часта пажарнікі рызыкуюць жыццём і ў той жа час яны сутыкаюцца з поўным нежаданнем змагацца з агнём тых гаспадарнікаў, на тэрыторыі якіх і ўзнік пажар. За карыстанне землярыйнай тэхнікай, напрыклад, часта патрабуюць грошы.

Да таго ж у некаторых падведамасных установах Міністэрства ўнутраных спраў склалася крытычная сітуацыя. Дзесяцігоддзямі ў сістэму папраўча-працоўных устаноў не ўкладвалася ні капейкі. Расія ж збіраецца ўжо ў гэтым годзе пераслаць нам чатыры з паловай тысячы беларускіх зэкаў. Перагаворы з расійскім бокам вядуцца, але невядома, да чаго яны прыйдуць.

Дарэчы, тая ж сістэма ППУ дае дзяржаве паўтара мільярда прыбытку. А міліцыя, між іншым, па тэхнічнай аснашчанасці ўступае злачынцам. І гаворка можа весціся толькі аб інтэнсіфікацыі міліцэйскай працы. На што таксама нельга бясконца разлічваць.

У. Ягораў таксама паведаміў журналістам, што нядаўна ў Бішкеку міністры ўнутраных спраў заключылі пагадненне па абмене інфармацыяй. Плаціць за яе будуць у адпаведнасці з аб'ёмам. У Маскве ствараецца адпаведны банк даных.

У праваахоўнай сферы, як нідзе, адчуваецца неабходнасць сумесных намаганняў у барацьбе са злачыннасцю.

Аляксандр КОКТЫШ.

ПАДАЕ НАДЗЕЮ «КЛОПАТ»

Першы ў рэспубліцы спецыяльны фонд падтрымкі маламаёмасных «Клопат» створаны і працуе пры аддзеле сацыяльнага забеспячэння Фрунзенскага райвыканкома Мінска.

Рахунак фонду папаўняюць ахвяраванні арганізацый і прадпрыемстваў, а таксама даходы з праводзімых райвыканкомам аўкцыёнаў. Дарэчы, апошні з іх прынёс 2,5 млн. рублёў. Добрую матэрыяльную дапамогу фонду аказваюць і кааператывы «Меркурый», «Вектар». Усё гэта дае магчымасць праводзіць лячэнне дзяцей у платных клініках, павялічыць штат супрацоўнікаў сацыяльных службаў, аказваць грашовую дапамогу маламаёмасным пенсіянерам.

Анатоль КУЛЯШОЎ.

ПАДПІСКА-93

СТАРТ ДАДЗЕНЫ!

10 жніўня стартуе чарговая падпісная кампанія. Як яна будзе праходзіць сёлета, якія яе асаблівасці — пра гэта нам расказвае начальнік Упраўлення паштовай сувязі і распаўсюджвання друку Міністэрства сувязі і інфарматыкі Рэспублікі Беларусь Аркадзь КРАЎЦОЎ.

— Перш за ўсё, напэўна, узнікне пытанне, чаму з 10-га, а не з 1-га, як заўсёды, жніўня пачалася сёлета падпіска. Гэта адбылося з-за затрымкі каталагаў па віне асобных рэдакцый, якія не далі своечасова звестак аб цане і перыядычнасці выданняў. Усё гэта павінна было быць зроблена яшчэ ў чэрвені, мы ж атрымалі патрэбную інфармацыю толькі ў канцы ліпеня. Але сёння рэспубліканскі каталог разасланы ва ўсе вузлы сувязі. Такім чынам, падпіска на беларускія выданні пройдзе з 10 жніўня па 31 кастрычніка. На газеты і часопісы іншых краін Садружнасці — з 15 жніўня па 15 кастрычніка. Адной з асаблівасцей сёлетняй кампаніі з'яўляецца тое, што падпіска прымаецца толькі на першае паўгоддзе 1993 года. Гэта вымушаная мера: цэны на паперу, паліграфічныя работы, ды і на нашы паслугі пастаянна растуць, [illegible]. На другое паўгоддзе падпіска будзе праведзена не пазней 15 красавіка 1993 года.

— **Аркадзь Рыгоравіч, цяпер — пра цэны. Якія яны будуць сёлета?**

— Кошт сёлетняй падпіскі складаецца з дзвюх састаўляючых: падпісная цана рэдакцый і выдавецтваў (рэдакцыйна-выдавецкія расходы) і плата за паслугі сувязі (экспедзіраванне, перавозкі, дастаўка). Вось які кошт асноўных рэспубліканскіх выданняў. «Звязда» (перыядычнасць 5 разоў на тыдзень) — 20 рублёў на месяц, 120 рублёў на паўгода; «Советская Белоруссия» — 35 рублёў на месяц, 210 — на паўгода; у «Рэспублікі» такая ж цана; «Народная газета»: месячная падпіска каштуе 28 руб., паўгадавая — 168; «Белорусская нива» — адпаведна 40 і 240 руб.; «Знамя юности» (4 разы на тыдзень) — 28 і 168 рублёў. Тут указана толькі падпісная цана выдавецтва і рэдакцый.

[illegible] ту, якая будзе выходзіць шэсць разоў на тыдзень) — 74 і 444 рублі, «Советский спорт» — 63 і 378 рублёў, «АиФ» — 30 і 240 рублёў.

— **Якія новыя выданні з'явіліся ў беларускім каталогу?**

— З газет можна адзначыць штомесячнік «Этыкет», які будзе выходзіць на беларускай, рускай, а таксама на 5 замежных мовах, «Царкоўнае слова», «Народная медицина»; з часопісаў хацелася б выдзеліць «Беларускую мінуўшчыну» і дадатак да яго — «Тайна, сенсацыя, адкрыцці», якія будуць асвятляць пытанні гістарычнай спадчыны; цікавы часопіс «Гаспадыня», прафесіяналаў зацікавіць бюлетэнь «Банковский вестник», ёсць і некаторыя іншыя выданні, усе нават цяжка пералічыць.

— **Цікава было б ведаць ваш прагноз падпіснай кампаніі.**

— Несумненна, упадуць тыражы маскоўскіх газет і часопісаў, бо такія цэны далёка не ўсім па кішэні. Адпаведна павінна вырасці тыражнасць беларускіх выданняў у параўнанні з сёлетнім годам. І не толькі з-за больш нізкіх цэн, а яшчэ і таму, што інфармуюць яны аб [illegible].

— **А што чытаеце вы, Аркадзь Рыгоравіч?**

— «Звязду» выпісваю абавязкова.

Анатоль СЛАНЕЎСКІ.

АПЕРАЦЫЯ «МЕДЗЬ»

У канцы мая жыхары гарадскога пасёлка Шуміліна К., У. і С. выкралі з вучэбнага цеплавоза 60 медных радыятараў (агульнай вагой 1.920 кілаграмаў) і перавезлі іх на кватэру вадзіцеля мясцовай райсельгастэхнікі К. Далей падключыўся дэмабілізаваны з арміі Ш., які арганізаваў вываз медзі ў Эстонію і яе продаж. «Бізнес» прынёс кампаніі 1.300 долараў ЗША, якія яны пасля патрацілі на пакупку двух легкавых аўтамабіляў. Але каталіся зладзеі нядоўга...

Віктар ФЕДАРОВІЧ.

Хтосьці губляе, хтосьці знаходзіць...

Заўтра ў Барселоне патухне алімпійскі агонь. Мацнейшыя атлеты свету завершаць двухтыднёвую спрэчку за тытулы самых моцных, спрытных, смелых. Прыемна, што ў спісе іх — шэраг прозвішчаў пасланнікаў суверэннай Рэспублікі Беларусь...

Па стану на пятніцу на рахунку нашых атлетаў было дзесяць залатых узнагарод: шэсць медалёў гімнаста Віталя Шчэрбы, па аднаму — Святланы Багінскай, Канстанціна Лукашыка, Аляксандра Курловіча і Алены Рудкоўскай. І ўсё ж — будуць і яшчэ вышэйшыя ўзнагароды...

Як мінімум «серабро» гарантавалі сабе баскетбалісткі Ірына Сумнікава і Алена Швайбовіч: зборнай Садружнасці Незалежных Дзяржаў у фінальным матчы будуць супрацьстаяць спартсменкі Кітая. Зноў жа як мінімум бронзавы медаль атрымае беларуская тэнісістка Наталля Зверава: яна выйшла ў паўфінал разам з Лейлай Месхі з Тбілісі. Учора позна вечарам павінны былі вызначыць мацнейшых мужчыны ў спартыўнай хадзьбе на 50 кіламетраў, дзе адзін з асноўных прэтэндэнтаў на «золата»— чэмпіён свету Аляксандр Паташоў з Віцебска. У фінальных заездах на байдарках і каноэ выступілі ўчора і Сяргей Калеснік, Дзмітрый Даўгалёнак з Мінска, Аляксандр Масейкаў з Магілёва і Аляксандр Грамовіч з Мазыра. Не сказалі свайго апошняга слова і гандбалісты Андрэй Барбашынскі, Міхаіл Якімовіч і Андрэй Мінеўскі, і барэц вольнага стылю Сяргей Смаль...

Тым не менш, на ўсіх медалёў барселонскай чаканкі, вядома ж, не хопіць. Выйграюць сапраўды мацнейшыя, а прайграюць... Адным не хапае майстэрства, сілы волі, другія — не ўмеюць размеркаваць свае магчымасці, трэція — проста ўпускаюць свой шанц... Менавіта да апошніх адносіцца, на нашу думку, чэмпіёнка папярэдніх Гульняў у Сеуле Таццяна Ледаўская. Памятаеце, тады, чатыры гады назад, Таццяна літаральна на апошніх сантыметрах 400-метровай дыстанцыі з бар'ерамі «аддала» залаты медаль... І калі ўцехай ёй стала «серабро», дык на гэты раз шматвопытная мінчанка наогул апынулася па-за п'едэсталам. Амерыканка Джэні Вікерс апярэдзіла Ледаўскую літаральна на імгненне: іх вынік аднолькавы — 54,31 секунды. Крыўдна? Не тое слова...

Прапусціўшы наперад двух карэйцаў — Кім Іра з КНДР і Кім Юн Сіна з Паўднёвай Карэі, трэцім стаў барэц Вугар Аруджаў, хоць на яго — чэмпіёна свету ў вазе да 48 кілаграмаў — разлічвалі ўсе мы. А вось марафонка з Брэста Мадзіна Біктагірава, якая паказала чацвёрты вынік, не можа парадавацца ўжо нават ім: допінг-кантроль, праведзены пасля забегу, паказаў, што спартсменка выкарыстоўвала забароненыя стымулятары. Яе вынік ануляваны, а наперадзе — дыскваліфікацыя.

Анатоль ФЁДАРАЎ.

Алімпіяда заканчваецца. Аб канчатковых выніках Гульняў мы раскажам у наступным нумары «Звязды».

РАДЫЁ ФАКТ

Без баксёрскіх пальчатак накаўціравалі Магілёўскае аб'яднанне «Хімвалакно» прадпрыемствы і Цэнтральны банк Расіі. Не тлумачачы прычын, яны затрымалі аплату ў суме 2 мільярдаў 300 мільёнаў рублёў за набытую прадукцыю. Буйнейшы ў Еўропе хімічны гігант, які забяспечвае валакном і ніцямі, цэлафанавай плёнкай, сасісачнай абалонкай і іншай прадукцыяй усе рэгіёны і рэспублікі былога Саюза, пастаўлены зараз на мяжу банкруцтва.

***

45 тысяч рублёў вярнуў адзін з жыхароў горада Салігорска ў мясцовую ашчадную касу, калі дома пераканаўся, што замест 5-рублёвых «ваўкоў» яму выдалі падобнымі па колеру 50-рублёвымі «мядзведзямі».

***

Уздоўж аўтамагістралі «Брэст—Мінск—Масква» пачалі адкрывацца танныя паліўна-запраўчныя станцыі. Аўтамабіль тут можна запраўіць не бензінам, а звадкаваным газам, зразумела, калі ён абсталяваны для спажывання такога паліва. Першая газавая аўтазапраўчная станцыя адкрылася паблізу Кобрына. Напэўна, варта вітаць такое пачынанне ў час паліўнага крызісу.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

9 жніўня

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. Урокі здароўя. Аб кантролі і самакантролі за станам здароўя.
9.10. «Збан ля крыніцы». Фільм-канцэрт.
9.45. «Медзведзяня». Маст. фільм (Польшча).
11.40. Асілак. Тэлевізійны спартыўны клуб. Прамая лінія.
12.30. «У заапарку, у звяроў».
13.00. НІКа.
13.45. Тэлебом. Музычная конкурсная праграма з удзелам юных талентаў.
14.30. «Людзі і дэльфіны». Маст. фільм. Фільм 3-ці.
16.35. «Жыццё з песняй». Ансамбль Ганны Лой з вёскі Семурадцы Жыткавіцкага раёна.
17.05. «Марыя, Мірабела ў Транзісторыі». Маст. фільм з субцітрамі.
18.10. «Як пачаць уласную справу». Анонс перадачы.
18.15. «У крузе задыяка», «Пажар у флігелі». Кароткаметражныя фільмы.
18.55. «Лянівая сукенка». Мультфільм.
19.05. Запрашаем на вячоркі. «Сватанне». Фальклорны калектыў «Раніца» народнага прадпрыемства «Альберцін» г. Слоніма.
20.00. Панарама.
20.25. Мультфільм для дарослых «Цудоўны Гоша».
20.40. Калыханка.
21.00. «Каскад». Кантакт. Інфармацыя. Рэклама.
21.15. «Сінема» прадстаўляе: маст. фільм «Маскі» (Францыя).

І канал. Астанкіна

6.00. Гадзіна сілы духу.
7.00. XXV летнія Алімпійскія гульні. У перапынку — тыраж «Спортлато».
9.00. Раным-рана.
9.35. Магчыма ўсё.
10.05. Ранішняя зорка.
10.55. Пад знакам «пі».
11.35. «Вясёлка». Музычная праграма (Афганістан).
12.00. XXV летнія Алімпійскія гульні.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.20. Новае пакаленне выбірае. «Дэтэктыў-ленд».
15.10. Клуб падарожнікаў.
16.00. Дж. Гершвін. Сімфанічная карціна «Поргі і Бэс».
16.20. Панарама.
17.00. XXV летнія Алімпійскія гульні.
18.00. Навіны.
18.15. Уолт Дысней прадстаўляе...
19.05. Знаёмцеся — кінапрадзюсеры.
19.20. Маст. фільм «Капальні цара Саламона» (ЗША).
21.00. Вынікі.
21.45. Спявае Раксана Бабаян.
22.35. Навіны.
22.55. Урачыстая цырымонія закрыцця XXV летніх Алімпійскіх гульняў.
0.45. «Адзіны мужчына». Маст. фільм. 2-я серыя.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.25. Вольны час.
7.40. Фальклор. Невядомыя культуры.
8.25. «Суперкніга». 24-я серыя.
8.55. «Навальніца 1812 года». Фільм 1-ы.
9.25. Аты-баты...
9.55. XXV летнія Алімпійскія гульні. Бокс. У перапынку — Весткі. Спорт-шоў.
14.05. «У пошуках Соф'і». Частка 2-я.
14.50. «Крэслаадступнік Болдыраў, або Размова з дзяржінспектарам аб самавольстве ўлады».
15.15. «Капітан Каталкін і іншыя». Шоў Аляксандра Буйнова.
16.10. Непазнаны Сусвет.
16.55. «Незвычайная выстаўка». Маст. фільм.
18.25. XXV летнія Алімпійскія гульні. Воднае пола. Марафон (мужчыны). Конны спорт. У перапынку — Весткі. Свята кожны дзень.
22.00. Весткі.
22.20. Спорт-шоў.
22.25. «Баль. У час або своечасова».
22.45. «Адчыненае акно». Мультфільм для дарослых.
22.55. Закрыццё XXV летніх Алімпійскіх гульняў.

Усходні гараскоп на наступны тыдзень

ХОЧАЦЕ — ВЕРЦЕ, ХОЧАЦЕ — ПРАВЕРЦЕ

ДЭЛІ, 6. (Кар. ІТАР—ТАСС Сяргей Буланцаў). КАЗЯРОГУ з некаторым спазненнем — Алімпіяда ўжо завяршылася — усміхнецца спартыўнае шчасце. Што ж, золата перамог куецца не толькі ў Барселоне. Атрымаеце доўгачаканае пісьмо, а 12 і 15 жніўня маеце шанц нядрэнна зарабіць. Вы пачалі нечакана папраўляцца? Пракансультуйцеся ва ўрача, інакш хутка ўсе дзверы стануць для вас вельмі вузкімі.

ВАДАЛЕЙ сутыкнецца з цяжкай сітуацыяй на рабоце. Будзьце напагатове і не дайце праціўніку казырнага туза. Наперадзе цяжкі выбар, звязаны з фінансамі, — 11 і 12 жніўня вашы заступнікі Сатурн і Уран падкажуць правільнае рашэнне. Тыдзень спрыяльны для жанчын — швачак, мадэльераў адзення, юрыстаў і выкладчыкаў. Дома магчыма абвастрэнне адносін.

Планеты дораць РЫБАМ удвая ўдачны дзень 12 жніўня: будуць і грошы і радасці кахання. Атрыманыя сродкі астролаг рэкамендуе перавесці ў наяўнасць, інакш рызыкуеце страціць іх. Зрэшты, калі выплата затрымліваецца па тэхнічных прычынах, не панікуйце. Мілая дама, пра вашага новага паклонніка сказана: ціхмяны, як голуб, каварны, як змей.

АВЕН выступае ў трох асобах: бізнесмен па дакладнай наводцы правядзе ўдалую аперацыю на біржы або з каштоўнымі паперамі, рабочы атрымае двайную зарплату за звышурочную працу, «белы каўнерык» можа нарабіць памылак і нават страціць работу. Калі жанчыне рэкамендавана аперацыя, не ўпускайце спрыяльны перыяд бліжэйшых дзён. У паветры лунае флірт.

Імпульсіўны ЦЯЛЕЦ гатовы ўзяцца адначасова за мноства спраў, хоць разумее, што не справіцца з імі. калі нават разарвецца на дзве часткі. Жанчына траціць грошы, купляючы рэчы, якія напэўна ніколі не спатрэбяцца. Астролаг рэкамендуе са спагадай аднесціся да праблем блізкага чалавека, інакш ваш саюз распадзецца. Вы адчуваеце моцную цягу да асобы, якая нарадзілася пад знакам Блізнят.

Вярнуўшыся з Алімпіяды, БЛІЗНЯТЫ, па ўсёй верагоднасці, вырашаць пакінуць вялікі спорт. Астролаг мяркуе, што вы нядрэнна ўладкуецеся. На рабоце неахайнасць аднаго з малодшых супрацоўнікаў пагражае абярнуцца супраць вас. Калі пазбегнеце гэтага падводнага каменя, то 12 жніўня атрымаеце прыемнае паведамленне. Абітурыент паступіць у медыцынскі інстытут.

РАК, дзе вы страцілі ўласцівую вам інтуіцыю? Дагаворныя абавязацельствы, заключаныя з нейкай урадавай структурай, абернуцца стратамі. У ліхую часіну трэба шукаць больш надзейных партнёраў. Цяпер жа нясіце свой крыж і не наракайце, інакш толькі ўскладніце сітуацыю. Устрымайцеся ад камандзіровак. Прэтэнзіі любімага чалавека зусім абгрунтаваныя.

ЛЕЎ, на думку астролага, мае «вельмі рэальную перспектыву» добра зарабіць. Магчыма, гэта будуць камісійныя за нейкія пасрэдніцкія паслугі. Жанчыне не варта з ходу адхіляць прапанову аб новай рабоце, праявіце ўласцівыя вам гібкасць і спрытнасць. 12 жніўня завяжаце вельмі карыснае знаёмства.

Нават ясны розум і логіка не ўберагуць ДЗЕВУ ад непатрэбных едкіх дэбатаў на рабоце. Вы праяўляеце залішнюю чуллівасць і лёгка раздражняецеся. Не выключана сутычка і з кім-небудзь са сваякоў. У рэшце рэшт, усё гэта можа адбіцца на вашым здароўі. Нейкая сустрэча ў камандзіроўцы закладзе аснову доўгіх інтымных адносін.

ШАЛЯМ прадказваецца імклівы прарыў да творчасці. Вы набываеце папулярнасць. 11 і 12 жніўня — вяршыня вашага ўзлёту. Памятайце, што ў славы заўсёды многа зайздроснікаў, пра вас распускаюць недарэчныя чуткі. Будзьце асцярожнымі на прыёмах і іншых шматлюдных сходах. Мімалётны флірт абернецца суцэльнымі непрыемнасцямі. На працягу наступных двух месяцаў цяжарным жанчынам прадпісана павышаная асцярожнасць.

СКАРПІЁН пазнае святло і цені быцця, водараздзел ляжа паміж работай і домам. Атрымаеце прыемныя паведамленні адносна далейшай кар'еры. Афіцэру прысвояць чарговае званне і прадставяць да ўзнагароды. Бізнесмен будзе мець поспех у куплі-продажы і рэкламе. Дома ж абстаноўка складаная. Моцна засмучае хтосьці з малодшых членаў сям'і, схільныя да эгаізму старэйшыя пастаянна патрабуюць вашай увагі.

Старанная праца дапамагае СТРАЛЬЦУ закласці аснову будучага поспеху. Цвёрдая мэтанакіраванасць павінна прыцягнуць перспектыўных партнёраў. Бярыцеся за любую новую справу, нават калі душа да яе не ляжыць. Тыя, хто жыве далёка ад сям'і, атрымаюць добрыя весткі. Планетам хочацца, каб вы завязалі інтымныя адносіны з персонай, няздольнай да пастаянства.

Ф. СП-1

АБОНЕМЕНТ на газету 63850 (індэкс выдання)

«ЗВЯЗДА»

Колькасць камплектаў: 1

на 1993 год па месяцах:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда (почтовый индекс) (адрес)

Кому (фамилия, инициалы)

ДОСТАВОЧНАЯ КАРТОЧКА

ПВ | месца | літар

на газету 63850 (індэкс выдання)

«ЗВЯЗДА»

Кошт: падпіскі ... руб. ... кап.; пераадрасоўкі ... руб. ... кап.

Колькасць камплектаў: 1

на 1993 год па месяцах:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда (почтовый индекс) (адрес)

Кому (фамилия инициалы)

ПАДПІСНАЯ ЦАНА НА «ЗВЯЗДУ»:

● **НА ПЕРШАЕ ПАЎГОДДЗЕ 1993 ГОДА — 120 РУБЛЁЎ**

● **НА АДЗІН МЕСЯЦ У ПЕРШЫМ ПАЎГОДДЗІ — 20 РУБЛЁЎ.**

НАВЕЙШАЯ ГІСТОРЫЯ. УСПАМІНЫ І РОЗДУМ

Міхаіл ЗІМЯНІН: «ПАСЛЯ ВАЙНЫ ЦАНАВА РЫХТАВАЎ НАМ КРЫВАВУЮ БОЙНЮ»

(Працяг. Пачатак у №№ 150—155).

— Я чуў, вам давялося падняць на дзяржаўную вышыню пытанне аб пераглядзе спісаў удзельнікаў падполля і партызанскага руху?

— Было шмат сігналаў у ЦК, людзі крыўдавалі: ваявалі, змагаліся, а адпаведных дакументаў не даюць. Асабліва шмат скаргаў ішло з Украіны. Я далажыў сітуацыю Суславу. Той: «Безумоўна, трэба ісці да Брэжнева». Гутару з Генеральным. Затым праводзім спецыяльнае абмеркаванне і прымаем рашэнне: калі ёсць пацвярджэнне сведак аб удзеле ў партызанскіх аперацыях і падполлі (дарэчы, менавіта тады мы і прапанавалі падпольшчыкаў прыраўнаваць да партызан, бо падполле, фактычна, — справа яшчэ больш трагічная і небяспечная), то афармляюцца адпаведныя дакументы.

— Праблема вырашылася так проста?

— Што вы: дыскусія працягвалася тры дні. Аднак рашэнне было аднагалосным. Першая рэакцыя Суслава: «Слухайце, так жа мы можам атрымаць тысяч сто ліпавых партызан!»— «Ну і што? Затое мільёны адчуюць справядлівасць. Ім будзе чым ганарыцца, будзе што сказаць дзецям аб сваіх адносінах да фашыстаў». — «Згодны. Далажыце Брэжневу». Той: «Няхай будзе так...» У выніку, толькі на Украіне за два гады адпаведная лічба павялічылася на цэлы мільён... І ў Беларусі ўдвая больш людзей атрымалі пасведчанні, якімі яны ганарацца.

— Вас, Міхаіл Васільевіч, папракаюць за незавершанасць расследавання па мінскім падполлі...

— Справа была такой заблытанай, а мяне настолькі засыпалі тады аператыўнымі, тэрміновымі заданнямі, што я прама і сумленна сказаў: «Таварышы беларусы, дарагія землякі, саджайце ў архівы разумных людзей, і хай яны дасканальна разбяруцца з кожным прозвішчам, сведкам, фактам. Гэту работу не закрыць камісіяй з высокім прадстаўніцтвам, тут патрэбен доўгі, скрупулёзны пошук...»

...Калі падводзіць рысу, то, на маю думку, за ўсю гісторыю беларускага народа, пачынаючы з часоў яго фарміравання, тых бітваў, якія ён вёў, выкрышталізоўваючыся ў нацыю, самым цяжкім, трагічным экзаменам (але, і гераічным адначасова), які вызначыў бязмежную духоўную глыбіню беларусаў, была партызанская вайна. Адзін на адзін з ворагам, за тысячу кіламетраў ад фронту, у абстаноўцы глыбокай ізаляцыі, практычна без падтрымкі ў самы цяжкі, першапачатковы перыяд, ён выстаяў, не зламаўся, прымусіў ворага лічыцца з сабой.

— Для ілюстрацыі тут вельмі дарэчы гісторыя вашага айчыма...

— Калі ў 38-м камісар палка прапанаваў мне ўступіць у партыю, высветлілася—айчым жа сасланы! О-о, што тады было!.. Адправілі нават спецправерку ў Сіроціна, пасля яе палітрук дакладвае: «Чорт яго ведае, за што на Урал чалавека выслалі: быў адзін конь, адна карова, адна свіння, куры і дом...» Але нехта з мясцовых падказаў: ведаў пасля германскага палону нямецкую мову.

Між іншым, айчыма ў сорак трэцім годзе расстралялі на плошчы ў Барысаве за ўдзел у партызанскай вайне. Вось вам і нямецкі шпіён... Чалавек у імя Радзімы забыўся пра тое, як абышліся з ім «верныя сталінцы»...

— А як вы даведаліся пра гэта?

— Будучы ўжо сакратаром ЦК Кампартыі Беларусі, папрасіў разабрацца начальніка Мінскага абласнога ўпраўлення КДБ Соцкага Паўла Станіслававіча. Мне пашанцавала ў тым сэнсе, што айчым аказаўся расстраляны па пунктуальнаму нямецкаму пратаколу, які захаваўся.

— Пагаворым пра ваш пасляваенны лёс?

— Ужо ў сорак шостым я папрасіў Панамарэнку тэрмінова забраць мяне з камсамольскай работы. Справа ў тым, што да маёй персоны праявіла павышаную ўвагу Мішакова, тая самая, якая загубіла Косарава, першага сакратара ЦК ВЛКСМ. Чаму? Выступіў на пленуме з крытыкай аддзела прапаганды, які яна курыравала. У момант была арганізавана праверка ўсёй беларускай арганізацыі, і, хоць хібаў не знайшлі, на бюро ЦК у Маскве яна дала дыхту: зазнайка, перараджэнец і г. д. А пасля бюро падыходзіць: «Ну як, Міша, і далей будзеш крытыкаваць?» «Не,—адказваю,— навошта, дастаткова»...

А трэба вам сказаць, што пры Сталіне Мішакова была магутная баба, страшная, яна пасадзіла шмат людзей. Калі я зразумеў, што ад гэтай персоны зыходзіць смяротная пагроза, тады і звярнуўся да Панамарэнкі: «Забярыце мяне ад гэтай сволачы!» Ён усё зразумеў, неадкладна ўнёс прапанову аб зацвярджэнні мяне другім сакратаром Гомельскага абкома партыі.

Пабыў там год, а тут «за памылкі» здымаюць міністра асветы і мяне назначаюць на яго месца, у пачатку сорак сёмага. Не паспеў адпрацаваць і паўгода, навесці парадак, як адбываецца наступная гісторыя. Вясной 47-га Хрушчоў на Украіне назначаецца Старшынёй Савета Міністраў, Панамарэнка — кіраўніком урада ў Беларусі, першым сакратаром Гусараў, другім Ігнацьеў. Адбываецца перафарміраванне ўсяго кіраўніцтва, і вашага пакорнага слугу на пленуме ЦК выбіраюць сакратаром па кадрах.

Фактычна ўвесь Сакратарыят Цэнтральнага Камітэта прыбыў з Масквы. Дарэчы, у Кіеў высадзіўся аналагічны «дэсант»: Кагановіч першым, Патолічаў другім, але апошні зрабіў стаўку на Хрушчова, выйшла, як кажуць, нескладуха, і яго накіравалі першым у Растоў, а ўжо адтуль у Беларусь. Гэтыя перамяшчэнні і адносіны праз гады вельмі сур'ёзна адаб'юцца на мне, я ўжо расказваў пра тое.

Ну, а мінскі «дуэт» складалі добрыя, прыстойныя мужыкі, якія, праўда, нічога не разумелі ў беларускіх справах і людзях. Не разумелі, чым жыла рэспубліка ўсе гэтыя гады, як адбілася на ёй вайна, акупацыя. Вось чаму яны мелі патрэбу ў чалавеку, які б добра ведаў кадры і абстаноўку. Мне выпала праверка ўсяго асабовага саставу партыйных і дзяржаўных органаў.

— Але ж гэта гіганцкая работа!

— Так, для аднаго чалавека ноша непасільная. Улічыце, аднак, што ў мяне быў апарат, падключаліся таксама чэкісты. Галоўнае, чаго я тады баяўся, — гэта, крый Божа, што-небудзь нарабіць. Вы нават уявіць сабе не можаце, наколькі гэта было складана, цяжка і небяспечна. Выбуханебяспечна. Таму што тыя, хто апынуліся ў свой час у палоне, па дырэктывах Масквы не павінны былі заставацца на дзяржаўнай, партыйнай рабоце. Нават у самой партыі... Выключна падазрона ставіліся да акружэнцаў, хоць большасць з прыйшоўшых у партызанскі рух — акружэнцы 3-й, 4-й і 10-й армій, што прыкрывалі Беларусь у пачатку вайны. Шмат сакратароў райкомаў, асабліва першых, я ведаў асабіста па партызанскіх справах. І яны да мяне ставіліся з павагай.

Тады мне вельмі дапамог наказ Панамарэнкі: «Глядзі, Міша, не загубі людзей...» Калі, нягледзячы на ўсе намаганні, дапамагчы некаму не атрымлівалася, дык лічыў за лепшае перасунуць людзей убок. Толькі б не раздавіць недаверам, адстаўкай. Але даводзілася мяняць тых, хто быў талентам на вайне, а ў справах гаспадарчых — пасрэднасцю, што тармозіць рух наперад. «Перытрасанне» працягвалася два гады, аж да чарговага партыйнага з'езда, на якім мяне выбралі другім сакратаром.

— І колькі народу, хоць бы прыблізна, прайшло тады праз падобнае «чысцілішча»?

— Прыкіньце: каля ста раёнаў на ўсю рэспубліку — значыцца, сто райкомаў, сто райвыканкомаў, некалькі абкомаў і аблвыканкомаў, ЦК, Саўмін, Вярхоўны Савет — хапае... Канешне, нельга сцвярджаць, што мы справіліся з задачай ідэальна, але ва ўсякім выпадку абышлося без сур'ёзных ахвяр. Самазабойстваў, як у іншых рэгіёнах краіны, у нас не было.

На жаль, меліся выпадкі грубага ўмяшання работнікаў з ведамства Цанавы, лічыўшага сябе ўсемагутным — як жа: жанаты з сястрой самога Берыі! Во ўжо дзе кат, вырадак сапраўдны...

Потым я працаваў другім сакратаром разам з Патолічавым. У маім уяўленні гэта вельмі вопытны партыйны работнік, але адначасова яго вызначала адкрытая самаўлюбёнасць, схільнасць да аўтарытарнага стылю кіраўніцтва — тыповая сталінская школа, бо ён быў адзін час сакратаром ЦК ВКП (б). Асабліва насцярожвала яго хітрасць, Патолічаў не з тых, хто гаварыў прама. Вось чаму я заўсёды працаваў з ім з пэўнай аглядкай. Хоць у цэлым, паўтараю, адносіны былі ў межах нормы.

У гэтым месцы я папрасіў Міхаіла Васільевіча расказаць больш падрабязна пра Цанаву. Калі пачаў расшыфроўваць дома дыктафонны запіс, высветлілася: апарат нечакана адключыўся роўна на такі прамежак часу, пакуль мой субяседнік апавядаў пра так званую пасляваенную «беларускую справу». Быццам злы дух былога грознага гэбіста падслухоўваў нас і ўмяшаўся якраз тады, калі размова зайшла пра ягоныя тайны...

Я вымушаны прасіць прабачэння і ў чытачоў, і ў Міхаіла Васільевіча — прыводжу яго расказ па памяці, таму тут па маёй віне магчымыя нейкія дробныя недакладнасці ці агаворкі.

— Адна з апошніх брудных спраў берыеўскага ведамства — «дыверсія» ленінградскіх урачоў — вельмі насцярожыла мяне. Я інтуітыўна зразумеў: гэта відавочная правакацыя можа мець крывавы працяг у любым іншым рэгіёне краіны. Тым больш, толькі што праведзеная каласальная праверка партыйна-савецкіх кадраў выявіла нямала нейкіх дробных разрозненых фактаў, якія пры вялікім жаданні можна было дастаткова лёгка спалучыць у адзінае цэлае, надаць ім характар буйнамаштабнай палітычнай змовы і пачаць новы палітычны працэс.

Беларусь, якая пабыла пад акупацыяй, лепш за іншых магла падысці для рэалізацыі такой подлай правакацыі. А што датычыць Цанавы, то ў мяне не было аніякіх падстаў лічыць яго анёлам.

Прадчуванне трывогі спраўдзілася пасля таго, як і я ў ЦК (здарылася так, што мне давялося тады замяшчаць першага сакратара), і ён у КДБ адначасова даведаліся пра надзвычай рэдкі канфлікт у адным з нядаўна арганізаваных калгасаў Гродзеншчыны — сяляне па нейкай прычыне адмовіліся здаваць толькі што сабраны хлеб. ЧП! Прытыцкі, які быў тады на чале абкома, не надаў, аднак, гэтаму належнай увагі, ён і не падумаў, у якім святле можна падаць гэтую сітуацыю.

Ужо па першых словах Цанавы, я зразумеў: начальнік дзяржбяспекі гатоў выкарыстаць і сялян, і Прытыцкага ў якасці своеасаблівых запалак для вялізнага вогнішча. Каб выйграць час і прадумаць нейкія контркрокі, прапанаваў яму паехаць на месца і разам разабрацца.

«Хлебнае пытанне» сапраўды ўдалося зняць. Свае памылкі прызналі калгаснікі, свае — прадстаўнікі ўлады, свае — Прытыцкі. Здавалася б, можна было супакоіцца, але трывога не пакідала мяне ўсю зваротную дарогу да Мінска, у вушах стаяла нервовая размова з Цанавам: «А я, таварыш Зімянін, сцвярджаю, што ваш Прытыцкі — буржуазны агент яшчэ з часоў дыфензівы!»

Праўда, Цанава у рэшце рэшт пагадзіўся на «нічыю», але давяраць яму...

Як толькі ўвайшоў у свой цэкоўскі кабінет, тэрмінова стаў пісаць шыфраграму ў Крэмль, у якой пастараўся зняць усе магчымыя палітычныя нюансы. Я быў упэўнены: Цанава парушыць свае слова і памкнецца закруціць «справу», таму вытрымаў дакумент у вельмі строгім, максімальна канкрэтызаваным стылі. У заключэнне прапанаваў падшукаць Прытыцкаму іншую работу, якая больш адпавядала б яго характару.

З цягам часу хто-ніхто абвінавачваў мяне: маўляў, Зімянін «зняў» гродзенскага сакратара... Ім і няўцям было: я выратаваў яму жыццё, не гаворачы ўжо пра далейшую кар'еру. Бо Цанава адправіў-такі сваю дакладную на Лубянку з зусім іншымі вывадамі. Адправіў раніцай наступнага дня. І вось гэтыя дванаццаць гадзін розніцы паміж дзвюма шыфраграмамі прадвырашылі лёс многіх і многіх людзей: Берыя прынёс Сталіну свой матэрыял па Гродзеншчыне пазней, чым зрабілі гэта работнікі ЦК ВКП (б). Мае вывады пераканалі яго, што сітуацыя вычарпана. У выніку Сталін толькі буркнуў нешта накшталт: «Гэты твой Цанава то спазняецца, то спяшаецца...».

Пазней, калі я апынуўся ў Маскве, даведаўся: такая рэакцыя «бацькі народаў» адтэрмінавала старанна падрыхтаваны «мінскім Лаўрэнціем» сцэнарый вялікага палітычнага пагрому ў Беларусі, які павінен быў вось-вось распачацца. Запуск рэпрэсіўнай машыны перанеслі на пасля, але імклівыя падзеі 53-га года перакрэслілі тыя крывавыя планы.

Аляксандр УЛІЦЁНАК.

(Заканчэнне будзе).

ФІЛЬМЫ ТЫДНЯ

- «БЯСКОНЦАСЦЬ»
- «МЕМЕНТА МОРЫ»
- «ІДЭНТЫФІКАЦЫЯ ЖАДАННЯЎ»
- «ДУХ ПОМСТЫ»
- «ЛЕАПАРД»

Новую каляровую мастацкую кінастужку «БЯСКОНЦАСЦЬ» паставіў на кінастудыі «Масфільм» па свайму сцэнарыю выдатны рэжысёр Марлен Хуцыеў.

...Маленькі пакойчык. Просценькая канапка, накрыты абрусам стол, некалькі крэслаў, паліцы з кнігамі—вось і ўся мэбля. Мякка патрэскваюць дровы ў печы, гарыць бляклае святло— у куце, прыхіліўшыся да сцяны, стаіць дзяўчына. Паміж ёю і немаладым мужчынам адбываецца напружаная размова, якая перапыняецца паўзамі. Мужчына робіць спробу пацалаваць дзяўчыну, тая слаба супраціўляецца... Такое вось прызнанне ў каханні галоўных герояў карціны, Уладзіміра Іванавіча і Вары. Тэма вайны арганічна пераплятаецца ў фільме з тэмай кахання—таго светлага, стваральнага кахання, якое не толькі працягвае жыццё, але і ўзвышае чалавека, натхняе яго на ўсё лепшае.

У карціне з поспехам здымаліся Андрэй Сяроў, Уладзіслаў Пільнікаў, Марына Тараканава, Марына Хазава і іншыя.

У кінатэатрах і клубах будзе дэманстравацца таксама новая каляровая мастацкая стужка «МЕМЕНТА МОРЫ» вытворчасці кінастудыі «Глобус». Аўтары сцэнарыя—Дзмітрый Варанкоў і Мікалай Гейко, рэжысёр-пастаноўшчык—Мікалай Гейко.

Маленькі ўкраінскі гарадок. Сярод стэпу працягнута нітка чыгункі. Героі фільма, сябры-падлеткі Віця Дзікі, Сенька, Дзімка і Мішаня, займаюцца ў час школьных канікул тым, што ставяць сілкі на чыжыкаў, б'юцца з суседскімі хлопцамі ды катаюцца на дахах вагонаў. Так і працягваўся б іх адпачынак, калі б не адна страшэнная падзея...

Апавядаючы пра гэту незвычайную гісторыю, аўтары карціны хацелі засяродзіць увагу гледачоў на тым, што хібы і заганы грамадства найбольш моцна, непрадказальна і драматычна адбіваюцца менавіта на моладзі. Галоўныя ролі выконваюць Аляксандр Кірычупаў, Саша Панамароў, Максім Кузьменка, Саша Ляпёхін, Міхаіл Конанаў, Наталля Харахорына.

...У сярэднеазіяцкім горадзе жывуць чацвёра дружбакоў-падлеткаў: Адыл, Акбар, Шараф і Лаціф. Яны разам бавяць час, блукаюць па стэпе, купаюцца ў моры. Маці аднаго з іх, Адыла, кінуў муж, і яна зарабляе грошы, танцуючы на мясцовых святах і прымаючы вечарамі кліентаў у бардэлі. Ёй усё тут надакучыла, яна хоча вырвацца з гэтай правінцыяльнай нудоты. Адыл не разумее, чаму ён павінен некуды ехаць, кідаць сяброў і гарадок, да якога так прывык. Ён перажывае, нервуецца, сварыцца з маці, зрывае злосць на сябрах. І тыя вырашаюць яму адпомсціць: пераспаць з яго маці... А пра тое, як разгортваліся падзеі далей, гледачы даведаюцца, паглядзеўшы новую каляровую мастацкую кінастужку «ІДЭНТЫФІКАЦЫЯ ЖАДАННЯЎ», знятую сумесна ў творча-вытворчым аб'яднанні «Катарсіс» і кінастудыі «Таджыкфільм». Пастаноўку карціны ажыццявіла рэжысёр Эма Крыжаноўская па матывах апавядання Абельярда Кастыльо «Маці Эрнеста».

Выкліча цікавасць у гледачоў каляровая амерыканская кінакарціна «ДУХ ПОМСТЫ», пастаўленая рэжысёрам Бакам Хаўстанам па сцэнарыю Майкла Марвіна. Сюжэт фільма быццам бы і не новы, але ўсё ж адрозніваецца ад шматлікіх замежных і айчынных баевікоў, якія запаланілі экраны кінатэатраў. Мяркуйце самі, галоўны герой карціны становіцца нябачным прывідам. Апантаны нейкай чорнай сілай, фантом пачынае крывава помсціць бандзе адпетых злачынцаў, прычым робіць гэта настолькі вынаходліва, што ў яго не грэх было б павучыцца многім паліцэйскім...

Вялікае задавальненне прыносіць цудоўная ігра занятых у фільме акцёраў—Рэндзі Кванда, Ніка Касавецеса, Чарлі Шына.

Французскія кінамайстры прапануюць новую каляровую кінастужку «ЛЕАПАРД». Аўтары сцэнарыя—Ален Рыу і Жан-Клод Сусфельд, рэжысёр Жан-Клод Сусфельд.

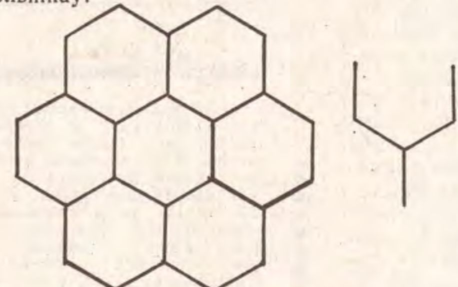
У цэнтры кінаапавядання — захапляючыя прыгоды ў лясах Паўднёвай Афрыкі афіцэра сакрэтнай службы маёра Ларціга і чароўнай прыгажосці раманісткі Палін, якая стварыла цэлы серыял дэтэктываў.

НА ЗДЫМКУ: кадр з фільма «БЯСКОНЦАСЦЬ».

СУБОТНІМ ВЕЧАРАМ

ЗБЯРЫЦЕ СОТЫ

Працавітых пчол заўсёды ставяць у прыклад, калі хочуць падкрэсліць старанную працу, але аднастайную і надакучлівую. І яшчэ захапляюцца правільнай геаметрычнай формай сотаў, якія яны будуюць у вуллі. На малюнку — соты, не соты, але правільныя шасцівугольнікі, складзеныя з шасці аднолькавых элементаў, адзін з якіх паказаны побач. Калі б у вас быў, скажам, дзіцячы канструктар з такімі элементамі, ці здолелі б вы скласці такі блок шасцівугольнікаў?

ШТО ВЫКЛІКАЛА ПАДАЗРЭННЕ?

Французскі дзіцячы часопіс «Піф» доўгі час друкаваў цікавыя лагічныя галаваломкі, якія даводзілася «развязваць» дэтэктыву-аматару Людовіку. Потым яны былі сабраны ў кніжку, адну лагічную задачу з якой мы прапануем вам вырашыць.

— Мяне толькі што выкінула з машыны... Яна зусім разбітая! Добра яшчэ, што я своечасова застрахаваў яе, — абвясціў аўтаўладальнік, стоячы побач з дэтэктывам, каля вялікага крутога абрыву, пад якім валялася пакамечаная машына.

— Так, на такой дарозе сапраўды вельмі небяспечна ездзіць. Вам пашанцавала выжыць, бо пярэдняя частка машыны вельмі пашкоджаная...

— Я папрашу вас быць сведкам, калі будзе вырашацца пытанне аб страхоўцы...

— А ці нельга паглядзець, што ў вас захавалася ў багажніку? — раптам спытаў Людовік.

— Калі ласка, — сказаў аўтаўладальнік, — калі вас гэта цікавіць. — І дастаў з кішэні ключы. — Як бачыце, асаблівага тут няма нічога: каністра з бензінам, інструменты, чамадан...

Але Людовік запярэчыў:

— Я вам ледзь не паверыў. Але цяпер бачу, што вы, выйшаўшы з машыны, наўмысна накіравалі яе пад адхон, каб атрымаць вялікую страхавую суму. І вы былі няшчырыя, бо гісторыю з аварыяй прыдумалі...

— Не разумею... — сумеўся аўтаўладальнік.

Паспрабуйце і вы, сочачы за ходам думкі Людовіка, разабрацца ў гэтым не вельмі заблытаным здарэнні. Чаму ён засумняваўся?

МАТЭМАТЫЧНЫЯ ДАСУГІ

Аматары цікавых матэматычных прыкладаў добра ведаюць такую паслядоўнасць: лічбы натуральнага раду ў парадку іх следавання можна разбіць на тры роўныя сумы:

$1+2=3$,

$4+5+6=7+8$,

$9+10+11+12=13+14+15$ і г. д.

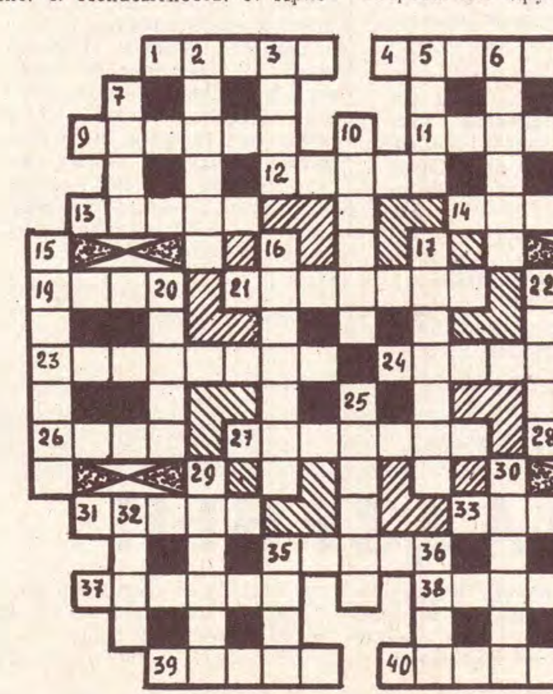
А калі спытаць, ці даўно была адкрыта гэтая паслядоўнасць і хто яе першы апублікаваў, то рэдка хто дасць правільны адказ. Дык вось: гэтую паслядоўнасць адкрыў італьянскі матэматык Нікола Тарцілья яшчэ ў... XVI стагоддзі.

КРЫЖАВАНКА-ПЕРАКЛАД

Перакладзіце на родную мову наступныя словы

Па гарызанталях: 1. Заявление. 4. Ненасытность. 9. Прясло. 11. Колодец. 12. Тряпка. 13. Пола. 14. Сдача. 19. Шаг. 21. Март. 22. Зал. 23. Глава. 24. Совесть. 26. Изъян. 27. Свёрток. 28. Кручина. 31. Дыра. 33. Скирда. 35. Лохань. 37. Властелин. 38. Землекоп. 39. Ущерб. 40. Бремя.

Па вертыкалях: 2. Крыжовник. 3. Удочка. 5. Черта. 6. Глухарь. 7. Образец. 8. Фитиль. 10. Упряжь. 15. Плясунья. 16. Былинка. 17. Направление. 18. Клин (в поле). 20. Магазин. 22. Содержание. 25. Очёсанный лён. 29. Предок. 30. Молва. 32. Слякоть. 34. Утюг. 35. Грязь. 36. Ягнёнок.

Склаў Віктар СУХАРАЎ.
г. п. Бялынічы.

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКУ, ЗМЕШЧАНУЮ 1 ЖНІЎНЯ

РАСЛІНЫ І ЗДАРОЎЕ

Кісліца звычайная

На Беларусі расце паўсюдна ў цяністых вільготных дубровах, алешніках, бярэзніках і хвойных лясах.

Шматгадовая травяністая расліна вышынёй 5—15 см, без цэнтральнага сцябла, яго замяняе гарызантальнае, паўзучае, галіністае карэнішча.

Лісты на доўгіх чаранках адыходзяць ад карэнішча, складаюцца з трох сэрцападобных лісцікаў, якія нагадваюць сардэчкі, светла-зялёныя зверху, чырванаватыя знізу, прыемнага кіславатага смаку, хутка вянуць пасля зрывання. Вечарам яны апускаюцца, прыціскаюцца ніжнім бокам адзін да аднаго і чаранка і «засынаюць», раніцай разгортваюць, «прачынаюцца». Зімой пад снегам выглядаюць свежымі, як летам.

Цвітуць у маі. Кветкі адзінкавыя з пяццю пялёсткамі, белыя ці злёгку ружаватыя, з ліловымі жылкамі, на доўгіх кветаножках, якія адыходзяць ад карэнішча. Цалкам кветкі раскрываюцца ў 9—10 гадзін, пачынаюць закрывацца ў 17—18 гадзін.

Плады — пяцігнездавыя каробачкі, пры пасяванні насенне выкідваецца на далёкую адлегласць.

У расліне шмат шчаўевай кіслаты, якая надае прыемны кіслы смак, ёсць аксалаты, акісляльныя энзімы, аскарбінавая кіслата.

НАРОДНЫЯ НАЗВЫ: зайцава капуста, баршчоўка, кісліčка, квасок, заечая траўка, зайцава шчаўе, зайцава канюшына, квасец, заячча кісліца.

У ГАСПАДАРЦЫ

ў недалёкім мінулым кісліцу разводзілі ў вялікіх колькасцях: з яе атрымлівалі шчаўевую кіслату. Цяпер кіслату атрымліваюць у асноўным сінтэтычна.

ДЛЯ ХАРЧАВАННЯ

выкарыстоўваюць усю расліну і лісце кісліцы. З іх гатуюць салаты, вінегрэты, баршчы, супы, гарніры да тлустых страў, прахаладжальныя напіткі. У ежу ўжываць трэба ва ўмеранай колькасці.

ЗАКУСКІ

САЛАТА З КІСЛІЦЫ. Лісце кісліцы старанна прамываць халоднай вадой, нарэзаць, дадаць здробненую зялёную цыбулю, пятрушку, пасаліць. Заправіць смятанай, маянэзам або алеем, пасыпаць кропам.

200 г кісліцы, 25 г зялёнай цыбулі, 15 г пятрушкі, 25 г смятаны (маянэзу ці алею), соль, зяленіва кропу.

САЛАТА З КІСЛІЦАЙ І ІНШЫМІ ТРАВАМІ. Лісце крапівы, дзьмухаўца, трыпутніка, падбелу прабланшыраваць, дадаць лісце кісліцы, зялёную цыбулю, свежыя агуркі, нарэзаць, пасаліць. Заправіць смятанай, маянэзам ці алеем.

100 г лісця кісліцы, па 50 г крапівы, трыпутніку, дзьмухаўца, падбелу, 25 г зялёнай цыбулі, 100 г агуркоў, 30 г смятаны (маянэзу або алею), соль.

САЛАТА МЯСНАЯ З КІСЛІЦАЙ. Варанае ці смажанае мяса нарэзаць кубікамі, дадаць здробненае крута зваранае яйка, свежыя агуркі, кісліцу, зялёную цыбулю, зялёны кансерваваны гарошак. Масу перамяшаць, пасаліць, заправіць смятанай ці маянэзам.

200 г мяса, 1 яйка, 150 г агуркоў, 50 г зялёнага гарошку, 25 г зялёнай цыбулі, 50 г кісліцы, 150 г смятаны ці маянэзу, соль.

САЛАТА З АГАРОДНІНЫ З КІСЛІЦАЙ. Свежыя памідоры, агуркі, капусту, зялёную цыбулю нарэзаць, дадаць нацёртую моркву, здробненую кісліцу, пасаліць. Заправіць смятанай, маянэзам або алеем. Пасыпаць зяленівам кропу і пятрушкі.

100 г памідораў, 100 г агуркоў, 50 г капусты, 25 г зялёнай цыбулі, 50 г морквы, 100 г кісліцы, 150 г смятаны (маянэзу або алею), соль, зяленіва кропу і пятрушкі

ПЕРШЫЯ СТРАВЫ

СУП БУЛЬБЯНЫ З РЫБАЙ І КІСЛІЦАЙ. Нарэзаную саломкай моркву зварыць да паўгатовасці, дадаць нарэзаныя карань пятрушкі, бульбу, цыбуліну і давесці да кіпення. Пасля пакласці кавалачкі падрыхтаванай рыбы, лаўровы ліст, перац пахкі і горкі, здробненую кісліцу і варыць да гатовасці. Перад падачай на стол пасыпаць зяленівам пятрушкі і кропу.

50 г морквы, 150 г бульбы, 250 г рыбы, 15 г кораня пятрушкі, 25 г рэпчатай цыбулі, 80 г кісліцы, прыправы, 500 г вады, соль, зяленіва пятрушкі і кропу.

ХАЛАДНІК З КІСЛІЦАЙ. Бурачнік, кісліцу, шчаўе нарэзаць, зварыць у вадзе, астудзіць, дадаць здробненыя свежыя агуркі, зялёную цыбулю, крута зваранае яйка, соль. Заправіць смятанай, пасыпаць зяленівам кропу і пятрушкі.

500 мл вады, 150 г бурачніку, 100 г кісліцы, 80 г шчаўя, 100 г агуркоў, 25 г зялёнай цыбулі, 1 яйка, 25 г смятаны, соль, зяленіва кропу і пятрушкі.

ДРУГІЯ СТРАВЫ

ПЮРЭ З КІСЛІЦЫ. Лісце кісліцы дробна нарэзаць, змяшаць са здробненай зялёнай цыбуляй, пятрушкай, пасаліць. Заправіць нацёртым хрэнам і смятанай (ці маянэзам).

200 г кісліцы, 25 г зялёнай цыбулі, 20 г хрэну, 25 г смятаны (ці маянэзу), 15 г зяленіва пятрушкі, соль.

У НАРОДНАЙ МЕДЫЦЫНЕ

выкарыстоўваюць лісце і ўсю расліну кісліцы. Яны паляпшаюць абмен рэчываў, апетыт, аказваюць мачагоннае, жаўцягоннае, вітаміннае, супрацьглістававае, супрацьзапаленчае, ранaзагойвальнае дзеянне, праганяюць пякотку, ваніты. Прымяняюць толькі па назначэнню ўрача, захоўваюць указаныя дозы і тэрміны лячэння. Працяглы прыём вялікіх доз можа выклікаць захворванне нырак з-за наяўнасці ў кісліцы вялікай колькасці шчаўевай кіслаты.

НАСТОЙ ТРАВЫ КІСЛІЦЫ. 15—20 г травы настойваць у 250 мл кіпеню 2 гадзіны. Працадзіць. Прымаць па 1 сталовай лыжцы 3—4 разы на дзень перад ядой пры захворваннях печані, нырак, страўніка, кішэчніка, глістaвых інвазіях, парушэнні абмену рэчываў.

НАПІТКІ З КІСЛІЦЫ. Лісце кісліцы расцерці з цукрам, развесці кіпенем ці астуджанай гатаванай вадой. Піць як агульнаўмацавальны напітак пры цяжкіх захворваннях.

100 г лісцяў кісліцы, 1 л вады, цукар па смаку.

Супрацьпаказанні: цяжкія захворванні нырак, артрыты, хваробы печані, аксалургія, мочакаменная хвароба.

НАРЫХТОЎВАЮЦЬ

траву і лісце кісліцы ў маі— чэрвені, хутка сушаць на паветры, пад павеццю, у добра праветраным памяшканні.

Тэрмін захоўвання—1 год.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК,
Валер САНЬКО.

РАДЫЁ

9 жніўня

Апошнія паведамленні: 6.15, 7.50, 15.00, 19.45, 23.00.

11.00—«У эфіры — Гродна». Публіцыстычная праграма. 11.30 — «У вольную часіну». Музычная праграма. 12.00 — «Трывога нашых дзён». Расказвае старшыня Дзяржкамітэта па экалогіі А. Дарафееў. 12.20 — «Праграс». Весткі з рэспубліканскай Акадэміі навук. 13.00 — «Паходня». Праграма для вайскоўцаў. 14.00 — «Чалавек сярод людзей». 15.15 — «Прэм'ера песні». 15.30 — «Ветэран». Радыёчасопіс. 16.05 — «Крылы». Мастацка - публіцыстычная праграма. 17.00 — «З-пад Наднямоння». Нарыс М. Федзюковіча. 17.30 — спяваюць Э. П'еха і Л. Сенчына. 18.00 — «Дудка беларуская». Праграма духоўнага адраджэння. 18.40 — «Альбом для Сашы». Музычная праграма памяці А. Прыходзькі. 19.45 — «Дзень нашага жыцця». 20.05 — вячэрняя казка. 20.30 — «Вячэрнія зарніцы». 21.00 — нататкі Л. Казыры. 21.20 — «Культура і сучаснасць». Радыёдыялог. 21.50 — «Старажытны і малады». Нататкі У. Арлова. 22.30 — «Дыска-клуб». Танцавальная праграма. 23.10 — «Музычная хваля». 0.00 — «Начны канал».

НАДВОР'Е

8 жніўня

Сёння ўдзень па рэспубліцы захаваецца гарачае надвор'е, дажджоў не чакаецца. Тэмпература паветра ў Віцебску 25—27, Магілёве, Мінску — 26—28, Гродна — 27—29, Гомелі — 28—30, Брэсце—29—31 градус цяпла.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь,
Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь,
калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда». ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін —32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах —32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. № 157.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12